

Taina Blomberg
"Olet minun suosikki paikka, pidän sinusta"
tutkimus 12–17-vuotiaiden mielipiteistä Kiuruveden
kaupunginkirjaston palveluista

Opinnäytetyö
Kevät 2011
Kulttuurialan yksikkö
Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Kulttuurialan yksikkö

Koulutusohjelma: Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

Tekijä: Taina Blomberg

Työn nimi: "Olet minun suosikki paikka, pidän sinusta": tutkimus 12–17-vuotiaiden mielipiteistä Kiuruveden kaupunginkirjaston palveluista

Ohjaaja: Ari Haasio

Vuosi: 2011

Sivumäärä: 62

Liitteiden lukumäärä: 4

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää kiuruvetisten 12–17-vuotiaiden mielipiteitä Kiuruveden kaupunginkirjaston palveluista, kokoelmasta sekä lasten- ja nuorten-osastosta. Tutkimuksen avulla haluttiin selvittää nuorten kirjastopalveluiden käyttöä, asiakastyytyväisyyttä ja kehitysehdotuksia kirjastolle. Kiuruveden kaupunginkirjasto tilasi tutkimustyön.

Survey-tutkimus toteutettiin määrällisenä eli kvantitatiivisena tutkimuksena. Tutkimuksessa käytettiin kyselylomaketta. Lomake sisälsi avoimia ja monivalintakysymyksiä sekä yhden asteikkokysymyksen. Tutkimuksen otosryhmäksi valittiin 12–17-vuotiaat kiuruvetiset nuoret. Kysely toteutettiin Kiuruveden ala-asteella, yläasteella ja lukiossa. Yhteensä vastauksia saatiin 132 kappaletta. Vastausten analysoinnissa on käytetty Microsoft Office Word ja Excel-ohjelmia sekä SPSS-ohjelmaa.

Tutkimuksessa selvisi, että nuoret käyttävät kirjastoa ja ovat tyytyväisiä kirjaston tarjoamiin palveluihin. Nykyinen kirjasto koetaan tilavaksi ja viihtyisäksi. Henkilökunnan palvelun taso koetaan hyväksi. Lasten- ja nuortenosastolle ei nuorten mukaan kaivata muutoksia. Erilaisia tapahtumia kirjaston toivotaan järjestävän enemmän. Kritiikkiä kirjasto sai tietokoneista, opasteista, istuinten määrästä ja kirjojen kappalemäärästä. Myös uudempaa aineistoa toivottiin enemmän. Kirjaston tulisikin kehittää näitä asioita tulevaisuudessa. Kirjasto voisi miettiä uusia tapoja tavoittaa nuoret asiakkaansa.

Avainsanat: Kirjastot, kehittäminen, nuoret, asiakastyytyväisyys

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Culture and Design

Degree programme: Library and Information Services

Author: Taina Blomberg

Title of thesis: "You are my favourite place, I like you": a study of youngsters aged 12 to 17 opinions on the library services in the city of Kiuruvesi

Supervisor: Ari Haasio

Year: 2011

Number of pages: 62

Number of appendices: 4

The aim of the survey was to find out opinions of the 12–17-years old on Kiuruvesi city library's services, collection and the department of the young and children. The main purpose of this research was to examine how the young use library services, are they satisfied of the offered services and what are their ideas on how to develop the library. Kiuruvesi city library commissioned this thesis.

The research method was a quantitative survey. The research was conducted as a questionnaire. The study was conducted as a quantitative survey and the data was conducted using a questionnaire. The test sample group consisted of the youngsters aged from 12 to 17 years. The survey was carried out in the local lower and upper comprehensive schools and senior secondary school. The total number of answers was 132. The data was analyzed with software: Microsoft Office Word, Excel and SPSS.

The results shows that the target group uses the library and they are pleased with the library services. The new library building is considered to be comfortable and commodious. The youth are pleased with the library staff. The children and youngster's department does not need changes in their opinion. They would be pleased if the library would arrange different kinds of events for people their age. They gave criticism about computers, guides, places to sit, the number of titles and they wished that there would be more new material. The library should develop these things in the future. The library organisation should consider new ways of reaching the young customers.

Keywords: Library, development, adolescent, customer satisfaction

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuvio- ja taulukkoluetelo	6
1 JOHDANTO	7
1.1 Työn taustaa.....	7
1.2 Kirjastonkäyttö ja asiakkuus	8
2 NUORTENKIRJASTOTYÖN ESITTELYÄ.....	11
2.1 Aikaisempia tutkimuksia	11
2.2 Mediakasvatus kirjastossa.....	16
2.3 Kehittyvä nuorten kirjastotyö	18
2.4 Kiuruveden kaupunginkirjaston nykyinen lasten- ja nuortenkirjastotyö.....	21
3 TUTKIMUSONGELMAT JA TUTKIMUSMENETELMÄT	24
3.1 Tutkimusongelmat	24
3.2 Tutkimusongelman suhde aineistoon ja menetelmiin	25
4 KYSELYTUTKIMUS.....	28
4.1 Kyselyyn vastanneiden perustiedot	28
4.2 Kirjastossa asiointi.....	29
4.3 Kirjaston palveluiden käyttö.....	32
4.4 Lasten- ja nuortenosaston tilojen viihtyvyys	34
4.5 Aineiston käyttö ja -löytyvyys.....	38
4.6 Opasteet ja aineistotietokanta Rutakon käytönopetus.....	44
4.7 Kiuruveden kaupungin kirjaston kotisivujen käyttö	47
4.8 Henkilökunnan palvelun taso ja lähestyttävyyys	48
4.9 Tapahtuma toiveet ja palautetta kirjastolle	49
5 TUTKIMUSTULOSTEN TARKASTELUA JA VERTAILUA.....	53
5.1 Kyselytulosten yhteenveto.....	53
5.2 Tulosten vertailua aikaisempiin tutkimuksiin.....	54
6 KEHITYSEHDOTUKSIA JA POHDINTAA	56
6.1 Palveluiden ja kokoelman kehittäminen	56
6.2 Lopuksi.....	58

LÄHTEET	60
LIITTEET	63

Kuvio- ja taulukkoluetelo

KUVIO 1. KYSELYYN VASTANNEIDEN SUKUPUOLI.	28
KUVIO 2. KYSELYYN VASTANNEET KOULUITTAIN.	29
KUVIO 3. KUINKA USEIN KÄYDÄÄN KIURUVEDEN KAUPUNGINKIRJASTOSSA?	30
KUVIO 4. UUDEN KIRJASTORAKENNUKSEN VAIKUTUS NUORTEN KIRJASTOKÄYNTIIN.	32
KUVIO 5. MITÄ KIRJASTOPALVELUITA KÄYTETÄÄN?	33
KUVIO 6. OVATKO LASTEN- JA NUORTENOSASTON TILAT VIIHTYISÄT?	34
KUVIO 7. MITEN ETSIT AINEISTOA KIRJASTOSSA?	39
KUVIO 8. KUINKA HYVIN AINEISTOA LÖYDETÄÄN KIRJASTOSSA?	40
KUVIO 9. OVATKO KIRJASTON OPASTEET SELKEÄT?	44
KUVIO 10. ONKO SINULLE OPETETTU AINEISTOTIETOKANTA RUTAKON KÄYTTÖÄ?	46
KUVIO 11. MIHIN TARKOITUKSEEN KIRJASTON KOTISIVUJA KÄYTETÄÄN?	47
KUVIO 12. MINKÄLAISTA PALVELUA SAAT KIRJASTON HENKILÖKUNNALTA?	49
TAULUKKO 1. ASIAKASKYSELYYN VASTANNEET IKÄRYHMITTÄIN.	14
TAULUKKO 2. AINEISTON LÖYTYVYYS ASIAKASKYSELYN MUKAAN.	15
TAULUKKO 3. HENKILÖKUNNAN TAVOITETTAVUUS.	15
TAULUKKO 4. HENKILÖKUNNAN AMMATTITAITO.	16
TAULUKKO 5. SUKUPUOLTEN VÄLINEN VERTAILU KIRJASTOSSA KÄYNTIEN USEUDESTA.	31
TAULUKKO 6. MITÄ AINEISTOA LAINATAAN TAI KÄYTETÄÄN KIRJASTOSSA?	38
TAULUKKO 7. VERTAILU UUDEN KIRJASTORAKENNUKSEN VAIKUTUKSESTA KIRJASTOKÄYNTIIN.	71
TAULUKKO 8. SUKUPUOLTEN VÄLINEN VERTAILU KIRJASTOPALVELUIDEN KÄYTÖSTÄ.	71
TAULUKKO 9. SUKUPUOLTEN VÄLINEN VERTAILU AINEISTON ETSIMISESTÄ KIRJASTOSSA.	72
TAULUKKO 10. SUKUPUOLTEN VÄLINEN VERTAILU AINEISTON LÖYTYVYYDESTÄ KIRJASTOSSA.	72

1 JOHDANTO

1.1 Työn taustaa

Kirjasto kuuluu jokaisen kaupungin ja kunnan tarjoamiin peruspalveluihin. Kirjaston tehtävänä on mahdollistaa kaikkien ihmisten tasa-arvoinen pääsy tiedonlähteille. Yhteiskunnan jatkuvan muuttumisen vuoksi kirjaston tulisi pysyä muutoksessa mukana. Säilyttääkseen tulevan asiakaskuntansa kirjaston tulisi keskittyä nuoriin asiakkaisiinsa enemmän. Tärkeää onkin kehittää ja arvioida kirjastopalveluita ja kuunnella asiakkaiden toiveita. Tutkimalla lapsia ja nuoria saadaan osviittaa yhteiskunnan tulevasta kehityssuunnasta ja näin voidaan parantaa kirjastopalveluita.

Opinnäytetyöni kohdekaupunki on Kiuruvesi, joka sijaitsee Pohjois-Savon maakunnassa Ylä-Savossa, sen tunnuksena on Kiuruvesi - Luomu-Suomen pääkaupunki. Kiuruvesi on pääasiassa keskittynyt maa- ja metsätalouteen. Palveluiden osuus elinkeinorakenteesta on noin puolet. Vuodenvaihteessa 2010 tilastoitiin Kiuruveden väkiluvuksi 9318 henkeä, joista 0–14-vuotiaita on 15,8 % ja 15–64-vuotiaita on 61,2 %. Kiuruveden kunta perustettiin vuonna 1873 ja kaupungiksi se tuli vuonna 1993. Lähimpään isompaan kaupunkiin Iisalmeen on Kiuruvedeltä matkaa 36 km. (Kaupungin esittely 2010)

Opinnäytetyönaiheeni sain maaliskuussa 2010 kysyessäni Kiuruveden kaupungin-kirjaston johtajalta Marja Siposelta kirjaston tulevista tutkimuskohteista. Kirjastolla on talousarvion tavoitteissa erityisenä kehittämisen ja tutkimisen painopistealueena lasten- ja nuortenosasto. Näin ollen kirjasto halusi tarkempaa tietoa lasten ja

nuorten kirjastotoimintojen kehittämistä. (Siponen 2010) Poikkeavaa työssäni on se, että en tee sitä työharjoitteluni kohdekirjastolle, syynä tähän on tavoitteeni valmistua nopeammin. Valitsin Kiuruveden kaupunginkirjaston opinnäytetyöni kohdekirjastoksi, koska se on minun kotikaupunkini kirjasto ja olen tehnyt aikaisemmin toisessa koulutusasteessa kirjastolle työharjoitteluja.

Opinnäytetyöni kohdistui 12–17-vuotiaisiin kiuruvetisiin nuoriin ja heidän tyytyväisyyteensä Kiuruveden kaupunginkirjaston lasten- ja nuortenosaston kokoelmaan ja palveluihin. Tutkimusmenetelmänä käytin kyselytutkimusta ja tilastollista analyysiä selvittääkseni nuorten mielipiteitä. Tämän työn avulla haluttiin selvittää nuorten kirjaston käyttöä, kirjaston kokoelman ja palveluiden käytettävyyttä sekä toiveita kirjaston tapahtumien ja aineiston suhteen. Kyselyllä haluttiin selvittää nuorten mielipiteitä uuden kirjastorakennuksen opasteista ja niiden parannusehdotuksista. Kyselyyn vastasi yksi luokka jokaiselta vuosiasiteelta 5. luokan ja lukion toisen vuosiluokan väliltä, jotta saataisiin yleisempi nuorten mielipide.

1.2 Kirjastonkäyttö ja asiakkuus

Juhani Pihlaja (2004, 46–48) määrittelee kirjastonkäytön ja asiakkuuden kirjassaan Kirjastonkäyttö. Pihlaja määrittelee suppeasti ajateltuna kirjastonkäyttöä olevan se, kun asiakas tulee kirjastoon ja hyödyntää vähintään yhtä kirjaston tarjoamaa palvelua. Perinteisiä kirjastopalveluita ovat esimerkiksi lehtien lukeminen, musiikin kuunteleminen, kirjojen lainaaminen tai satutunnilla vieraileminen. Tiedonhankinnan näkökulmasta kirjastonkäyttö voidaan määritellä tiedonhankinnaksi kirjaston kautta. Tietotekniikka on mahdollistanut kirjastopalveluiden käytön kotoa käsin. Kirjaston kotisivuilla voidaan selailla kokoelmaa, uusia omia lainoja tai varata teoksia. Tästä syystä kirjastonkäytön määritelmästä voidaan sulkea pois fyysinen kirjastossa käynnin edellytys.

Pihlaja käsittelee kirjassaan kirjastonkäytön yhtälöä, joka sisältää kolme tekijäryhmää: kirjastonkäyttäjä, yhteiskunta ja kirjaston ominaisuudet. Näiden tekijöiden summa vaikuttaa kirjastonkäyttöön ohjaavasti, säätelevästi ja suuntaa antavasti. Yhtälössä kirjastonkäyttäjää tarkoittaa ihmistä, sen ominaisuuksia, tarpeita, piirteitä, uskomuksia yms. Yhteiskunta tekijäryhmä sisältää sosiaalisia ja kulttuurisia ominaisuuksia. Kirjaston ominaisuuksilla tarkoitetaan kirjaston tarjoamia palveluita, tavoitettavuutta, tiloja, tiedotusta, markkinointia ym. Kirjaston käytön tutkimuskohteenä tekee haastavaksi se, että nämä tekijäryhmät ovat sidoksissa toisiinsa. Tekijäryhmät vaikuttavat, eivät vain kirjastonkäyttöön, vaan myös toisiinsa. Kuitenkaan niillä ei välttämättä ole mitään tekemistä sen kanssa, käyttääkö ihminen kirjastoa vai ei. (Pihlaja 2004, 60.)

Asiakas on kuntansa asukas, jolla on oikeus saada laadukasta palvelua. Yleinen kirjasto on kunnan ylläpitämä julkinen laitos ja kollektiivisuuden periaatteen mukaan yksittäisen kansalaisen tai kuntalaisen palvelutarpeet voidaan ottaa huomioon vain rajallisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että yleinen etu menee yksittäisen edun edelle eli esimerkiksi aineistohankinnassa kirjasto ei hanki tiettyä aineistoa asiakkaan toiveista huolimatta. Kirjastokorttia hakiessaan tai saadessaan asiakas tekee sopimuksen kirjaston kanssa ja sitoutuu kirjaston käyttöä koskeviin sääntöihin. Yleisen kirjaston velvollisuutena on palvella kaikkia kirjaston asiakkaita tasarvoisesti ikään tai sukupuoleen katsomatta. (Lovio & Tiihonen 2005, 20–21.)

Raisa Alameri-Sajama (2007, 12–13) käsittelee toimittamassaan kirjassa Nuorten kirjastotyön käsikirja nuoria kirjaston asiakkaina. Alameri-Sajaman artikkelissa Tervetuloa sitten aikuisina! kuvaillaan sitä, kuinka nuoria pidetään ongelmallisena asiakasryhmänä. Murrosikäiset asiakkaat koetaan usein kirjastossa häiriöksi. Nuorten tulisi käyttää kirjastoa kuten ennen vanhaan: lainataan - palautetaan ja poistutaan hiljaa. Nuorten negatiiviset kokemukset kirjastosta vaikuttavat pitkälle aikuisikään. Se, miten nuorta kohdellaan nyt kirjaston asiakkaana, vaikuttaa siihen miten nuori käyttää kirjastoa sitten aikuisena.

Nuoret kirjaston asiakkaina ja käyttäjinä ovat asiakkaita siinä missä mikä muukin ikäryhmä tahansa. Kirjastolakikin vaatii kirjastoa tarjoamaan palveluita kaikille kansalaisille tasapuolisesti. Nuoria ei tulisi tässä mielessä syrjiä, vaikka he ovat äänekkäitä ja valtaavat kirjaston tiloja. Osalle nuorista kirjasto on hyvä kavereiden tapaamispaikka, kirjastoon tullaan tappamaan aikaa tai se voi olla jopa turvasatama. Nuorille tulisi tarjota kirjastossa paikka, jossa he voivat viettää aikaa omina äänekkäinä tai hiljaisina itsenään.

2 NUORTENKIRJASTOTYÖN ESITTELYÄ

2.1 Aikaisempia tutkimuksia

Valitsin yhdeksi tutkimukseni vertailukohtaksi Marita Hakalan vuonna 1993 pro gradu -tutkielman "En kävis vaikka nurkalle tulis": Alajärven 14-vuotiaat kirjaston käyttäjinä ja ei-käyttäjinä". Marita Hakalan (1993) työ on melkein 20 vuotta vanha, mutta löydän paljon yhtymäkohtia omaan työhöni verrattuna. Molemmat työt on tehty pari vuotta laman jälkeen ja tutkimuskohteiden kirjastot ovat molemmissa tapauksissa vuoden vanhoja rakennuksia. Alajärvi on noin 10 000 asukkaan kaupunki kuten Kiuruvesikin. Toisena vertailukohtana on Marjo Laakkosen (2009) opinnäytetyö "Muutakin tekemistä kuin lainaamista": tutkimus kahdeksanluokkalaisten mielipiteitä Vaasan kaupunginkirjaston palveluista". Vertaan myös tutkimukseni tuloksia Kiuruveden kaupunginkirjaston vuonna 2009 tekemän asiakaskyselyyn.

Hakala selvitti tutkimuksessaan, miten paljon Alajärven 14–15-vuotiaista nuorista on kirjaston käyttäjiä ja ei-käyttäjiä. Tutkimus toteutettiin lomakekyselynä ja tutkimusotos sisälsi 123 henkilöä Alajärven 8-luokkalaisista. Otoksesta oli poikia 62 ja tyttöjä 61. Kyselyn tulokset analysoitiin tutkimuksessa prosentti- ja frekvenssijakaumilla sekä ristiintaulukoinneilla. (Hakala 1993, 2-6, 29.)

Hakalan tutkimuksella selvitettiin nuorten kirjastonkäyttöä. Harrastukseen tutkimuksessa 56,9 % nuorista ilmoitti käyvänsä kirjastossa, jolloin ei-kävijöiden määräksi jäi 43,1 %. Kaikista tytöistä kirjastonkäyttäjiä oli 67,2 % ja kaikista pojista kir-

jastoa käytti 46,8 %. Hakala päätelee tutkimuksessaan sukupuolen riippuvan kirjastonkäyttötavoissa merkittävästi. Erillisellä kysymyksellä selvitettiin nuorten kirjastokäyntien määrää Alajärvellä. Tähän kysymykseen nuorista 65 % ilmoitti käyvänsä kirjastossa. Nuorista 50,4% vastasi käyvänsä kirjastossa ainakin kerran kuukaudessa. Hakala pääteleeekin, että ne nuoret jotka käyttävät kirjastoa käyttävät sitä usein. (Hakala 1993, 38–40.)

Tutkimuksella haluttiin selvittää, mitä nuoret tekevät, kun he tulevat kirjastoon. Pääosa (62,6 %) 14-vuotiaista nuorista tuli kirjastoon lainaamaan kirjoja. Kirjastoon lueskelemaan tuli nuorista 32,5 % ja musiikkia kuuntelemaan tuli 20,3 % nuorista. Tietoa kirjastoon tuli etsimään tutkimuksen mukaan 13 % nuorista ja opiskelemaan kirjastoon tuli vain yksi vastaajista. (Hakala 1993, 41–42.)

Hakala tutki gradussaan nuorten harrastuksia. 1990-luvun alkupuolella nuoret ovat olleet ahkeria lukijoita. (Hakala 1993, 22–24) Tutkimuksessa on etenkin kiinnitetty huomiota nuorten lukuharrastukseen. Tutkimus antaa tilastollista tietoa nuorten kirjastonkäytöstä ja sen määrästä sekä mitä kirjastopalveluita nuoret käyttävät kirjastossa.

Hakala selvitti tutkimuksessaan ei-käyttäjien mielipiteitä kirjastopalveluiden kehittämiseksi haastatteleamalla. Nämä nuoret mainitsivat elokuva- ja musiikkivalikoiman parantamisen kohentavan kirjastopalveluiden laatua. Kyselyssä ei-käyttäjät mainitsevat kirjastossa ei-käymättömyyteensä, että "kirjasto ei kiinnosta", "kirjasto on liian kaukana", "lukeminen ei kiinnosta" ja "kirjastossa ei ole mielenkiintoisia kirjoja". Heillä oli kuitenkin selkeä kuva siitä, mitä kirjastopalveluita kirjastossa tulisi olla, jotta he kävisivät kirjastossa. (Hakala 1993, 51–52; 66–67.)

Kyselyssä nuorilla oli mahdollisuus esittää toiveita kirjaston kokoelman ja toiminnan suhteen. Osa nuorista toivoi pidempiä aukioloaikoja niin aamusta kuin illastakin. Kirjastonkäytönopetusta toivoi 10 % nuorista, suhteessa vähäistä oli tiedotta-

misen lisääminen kirjaston palveluista. Eniten toivottiin lisää kirjallisuutta, kirjallisuuden osalta toivomukset vaihtelivat suuresti, mutta uusia kirjoja toivottiin erityisesti. Musiikkia ja elokuvia toivottiin lisää. Pelejä toivottiin kirjastoon enemmän, jotta kirjastossa voisi pelata. Kirjastossa järjestettäviä tilaisuuksia toivottiin enemmän, yksi tilaisuustoive-esimerkki oli kirjastonkäytön opetuksen teemaviikko. Toivomuksina mainittiin myös, että kirjastossa tulisi olla tietokoneita, kirjoituskoneita ja tekstinkäsittelylaitteita. (Hakala 1993, 50–51.)

Marjo Laakkosen opinnäytetyössä selvitettiin Vaasan kaupunginkirjaston 8. luokan oppilaiden mielipiteitä Vaasan kaupunginkirjasto - maakuntakirjastosta. Tutkimuksella haluttiin selvittää nuorten tyytyväisyyttä kirjaston palveluihin, kirjastonkäytön kiinnostavuutta sekä nuorten tulevaisuuden odotuksia kirjastolta. (Laakkonen 2009, 21–22.)

Laakkosen mukaan 69,5 % vaasalaisnuorista käy kirjastossa harvemmin kuin kerran kuukaudessa. Tytöt käyvät kirjastossa useammin kuin pojat. Kirjastoon tullaan eniten lainaamaan kirjoja 79 %. Toiseksi suosituin kirjaston tarjoama palvelu on surffailla netissä 26,3 %. Aineiston etsiminen suoraan hyllystä 72,7 % oli suosituin tiedonhaketapa, toisena tuli "henkilökunnalta kysyminen tarvittaessa" 50,8 % vastaajista. Kirjastossa asiointia (täysin samaa mieltä + jokseenkin samaa mieltä = 72,2 %) nuoret pitivät miellyttävänä. Laakkonen tulkitsi, että kirjastossa asiointiin vaikutti se, että nuoret pitivät kirjaston henkilökuntaa kohteliaana 80,8 %. (Laakkonen 2009, 27–28; 34; 38.)

Vaasassa on sekä uudempia että vanhempia kirjastorakennuksia. Näiden tilojen viihtyvyyteen tyytyväisiä nuoria oli 76,4 % vastaajista. Laakkosen tutkimuksesta nousi esiin nuorten kaipaus omiin tiloihin. Vaikka nuorten kirjat ovatkin omissa hyllyissä, ei kirjastolla ole välttämättä tarjota selkeästi omaa tilaa nuorille. Tästä syystä Laakkonen tulkitsikin, että nuoret voisivat viihtyä paremmin musiikkiosastolla. "Kirjasto on avoinna silloin, kun tarvitsen sitä" kanssa täysin tai lähes samaa mieltä oli hieman yli puolet vastaajista (59,6 %). (Laakkonen 2009, 40; 42; 44.)

Laakkosen tutkimuksessa selvitettiin nuorten kiinnostusta kirjaston tarjoamaan materiaalivalikoimaan. Yleisesti ottaen romaaneista kiinnostuneita vastaajia oli 51,4 %. Nuoret olivat kiinnostuneita eri kirjallisuusgenreistä: dekkarit, kauhu, fantasia ja sci-fi. Sarjakuvien kiinnostavuusprosentti oli melko korkea 63,5 %. Nuoret olivat yhtä kiinnostuneita sanomalehdistä 43,3 % ja aikakausilehdistä 45,3 %. Vieraskielisestä kirjallisuudesta (muu kuin suomen- tai ruotsinkielinen) oli kiinnostuneita 23,5 %. Äänikirjat eivät paljoakaan kiinnosta vaasalaisia nuoria 12,4 %. (Laakkonen 2009, 52–54.)

Kiuruveden kaupunginkirjasto järjesti asiakaskyselyn touko-kesäkuun 2009 aikana kirjastossaan. Kaikilla kirjaston asiakkailla oli mahdollisuus osallistua kyselyyn. Paperilomakkeessa arvioitiin aineiston löytymistä, palvelun onnistumista ja palvelun laatua. Yhteensä vastauksia kyselyyn saatiin 170 kappaletta, joista vastaajista naisia oli 74 % ja miehiä 26 %. Nuoria (16–24 v.) vastasi kyselyyn 20 % ja kouluikäisiä (7–15 v.) vastasi 38 %. Saman verran vastauksia tuli myös työikäisiltä (25–64 v.). Yli 65-vuotiaita vastanneista oli vain 4 %. Asiakaskyselyyn vastanneista 59% käy kirjastossa viikoittain, 1–3 kertaa kuukaudessa käy 34 % ja muutaman kerran vuodessa vastaajista käy 7 %. (Asiakaskysely 2009, 1-2.)

Taulukko 1. Asiakaskyselyyn vastanneet ikäryhmittäin.

7-15 v.	38 %
16–24 v.	20 %
25–64 v.	38 %
Yli 65-vuotiaat	4 %

Yleisimmin kirjastoon tultiin kyselyn mukaan lainaamaan aineistoa ja lukemaan lehtiä tai kirjoja. Kolmanneksi suosituinta oli internet-yhteyden tai tietokoneen käyttäminen. Kyselyllä myös selvitettiin kirjaston käyttötarkoitus eli onko kyseessä hyöty- vai huvikäyttö. Opiskelua tai työtä varten kirjastoon tuli vastaajista 29 %. 71 % käyttävät kirjastoa huvikäyttöön (elämyksellinen aineisto, sopiva lukeminen tai har-

rastusta varten). Noin kolmas osa (33 %) käyttävät kirjastoa molempiin tarkoituksiin. (Asiakaskysely 2009, 3.)

Kiuruveden kirjasto oli kyselyä tehtäessä auki maanantaista torstaihin klo 10.00 - 19.00 ja perjantaisin ja lauantaisin klo 10.00 - 15.00. Kesäisin 1.6. - 31.8. kirjasto on lauantaisin suljettu, mutta lehtisali on auki 12.00 - 15.00. Asiakaskyselyssä toivottiin pidempiä aukioloaikoja perjantaille ja lehtilukusalin aukioloa sunnuntaisin. Kyselyssä myös toivottiin kirjaston olevan auki kesälauantaisin. Aukioloajat ovat muuttuneet asiakaskyselyn jälkeen. Lehtilukusali aukeaa arkipäivisin klo 8.00 ja se on avoinna kesälauantaisin klo 12.00 - 15.00. Perjantaisin kirjasto ja lehtilukusali ovat auki klo 19.00 asti. (Asiakaskysely 2009, 4.)

Taulukko 2. Aineiston löytyvyys asiakaskyselyn mukaan.

Lähes aina	1 %
Usein	11 %
Harvoin	74 %
En koskaan	14 %

Aineiston löytyvyyttä kysyttäessä kyselyyn vastanneista 74 % tarvitsi harvoin apua aineiston löytymisessä, 11 % vastasi usein tarvitsevansa apua, 1 % lähes aina ja 14 % ilmoitti, että eivät tarvitse koskaan apua. Asiakaskyselyyn vastanneista 46 % käyttää kirjaston päätteitä aineiston etsimiseen ja 54 % ei käytä aineiston etsimiseen tietokoneita. (Asiakaskysely, 5-6)

Taulukko 3. Henkilökunnan tavoitettavuus.

Huono	2 %
Tyydyttävä	9 %
Hyvä	56 %
Kiitettävä	33 %

56 % piti henkilökunnan tavoitettavuutta hyvänä, 33 % kiitettävänä, 9 % tyydyttävänä ja 2 % huonona. Henkilökunnan ammattitaitoa asiakaskyselyssä 46 % arvioi kiitettäväksi, 43 % hyväksi, 8 % tyydyttäväksi ja 3 % huonoksi. (Asiakaskysely 2009, 7–8.)

Taulukko 4. Henkilökunnan ammattitaito.

Huono	3 %
Tyydyttävä	8 %
Hyvä	43 %
Kiitettävä	46 %

Kaikki kolme tutkimusta antavat mielenkiintoista tietoa asiakkaiden mielipiteistä kirjaston kokoelmasta ja –palveluista. Hakalan ja Laakkosen tutkimuksissa ovat kohderyhmänä nuoret. Hakalan tutkimus on tosiaan hieman vanhempi, joten oma tutkimukseni ja Laakkosen opinnäytetyö antaa kontrastia nuorten mielipiteisiin. Kiuruveden kirjaston teettämän asiakaskyselyn yhtymäkohtana on omaan työhöni verrattuna sama kirjasto. Nuorten mielipiteet voivat poiketa muista kirjaston asiakkaista, joten on mielenkiintoista verrata näiden kyselyiden poikkeavuuksia ja yhtäläisyyksiä.

2.2 Mediakasvatus kirjastossa

Mediakasvatuksella ei ole yhtä yksiselitteistä määritelmää. Median kautta oppiminen ja kasvaminen mielletään mediakasvatukseksi. Sillä pyritään vaikuttamaan yksilön mediataitoihin ja median käyttöön. Parhaimmillaan mediakasvatus kehittää perustaitoja elämiseen mediakulttuurissa. Mediakasvatus ei kuitenkaan korosta tietokoneita, tekniikkaa tai teknologiaa vaan medialukutaitoa eli kykyä hankkia tietoa, analysoida, tulkita, luoda, ilmaista ja osallistua sekä kykyä kyseenalaistaa, kysyä ja luoda uutta. (Sallmén 2009, 9.)

Mediakasvatus on eräänlaista yleissivistystä, se toimii siltana lapsen ja aikuisen välillä, koulun ja kodin, kodin ja kirjaston tai koulun ja kirjaston välillä. Opettajan- koulutuksessa on lisätty kursseja mediakasvatuksessa, mutta edelleenkin on mahdollista valmistua opettajaksi ilman, että on käynyt yhtään mediakasvatusta käsittelevää kurssia. Kirjastolaki ja -asetus säätelevät yleisten kirjastojen toiminta- ta, mediakasvatuksesta niissä ei löydy mitään mainintaa. Kirjastolaki ei siis vel- voita kirjastoja opettamaan mediakasvatustaitoja. (Sallmén 2009, 10–11.) Kirjas- tonkäytön opetus on kuitenkin jonkin asteista mediakasvatusta, sillä kirjaston opet- taessa kirjastonkäyttöä, esimerkiksi aineistotietokannan käyttöä, kirjasto toimii sa- maan aikaan mediakasvattajana oppilaalle.

Sallmén (2009) määrittelee kirjastossa tapahtuvat keskeiset mediakasvatuksen alueet seuraavasti: tiedonhaku- ja tiedonhallintataidot, uudet lukutaidot, digitaali- set pelit ja pelaaminen, sosiaalisen median tuntemus ja sen hyödyntäminen kirjas- totyössä sekä tekijänoikeudet. Tiedonhaku- ja tiedonhallintataitojen tavoitteena on perinteisen lukutaidon ylläpidon ja tiedonhaun taitojen opastuksen lisäksi myös informaatiolukutaidon kehittäminen. Informaatiolukutaito -käsite sisältää informaai- tion etsinnän, hankkimisen, arvioinnin ja soveltamisen valmiuksia. Nyky- yhteiskunnan muuttuessa yhä mediakeskeisemmäksi perinteisen lukutaidon lisäksi yleissivistykseen kuuluu medialukutaidon osaaminen. Kirjaston tehtäväksi on muodostunut lasten ja nuorten lukuharrastuksen edistäminen sekä uusien lukutai- tojen ylläpitäminen ja tunnistaminen. Uusilla lukutaidoilla tarkoitetaan laajimmillaan erilaisten visuaalisten ärsykkeiden ymmärtämistä ja tulkitsemista. Kolmantena alu- eena ovat digitaaliset pelit ja pelaaminen kirjastossa. Tämä on synnyttänyt paljon ristiriitaisia tunteita eri kirjastoissa, osa kirjastoista on kieltänyt pelaamisen ja osa puolestaan kannustaa nuoria pelaamaan. Pelikulttuuri on osa nuorten maailmaa ja se kehittää pelilukutaitoa, kirjastojen tulisi löytää kaikkia tyydyttävä ratkaisu tähän ongelmaan. (Sallmén 2009, 15–19)

Sosiaalisen median hyödyntäminen kirjastotyössä on koko ajan lisääntymässä. Sosiaalisen median työkaluja ovat blogit, wikit, kuvan-, videon- ja äänenjakopalve- lut, virtuaaliset kohtaamispaikat, sosiaalisen kirjanmerkit sekä yhteisölliset kalente-

rit. Kirjastot voivat sosiaalista mediaa hyödyntämällä mainostaa omia palveluitaan ja tapahtumia. Nykyään lapset ja nuoret eivät käytä internetiä passiivisesti vaan he haluavat itse olla näkijöinä ja kokijoina, näin ollen kirjasto tavoittaisi sosiaalisen median avulla nuoret asiakkaansa paremmin. Tekijänoikeudet voidaan sisällyttää kaikkiin aikaisempiin osa-alueisiin. Tekijänoikeus suojaa verkossa julkaistavaa materiaalia, täten kirjaston tehtävänä olisi välittää lapsille ja nuorille Internetissä julkaistun materiaalin tekijänoikeuksia. (Salmén 2009, 19–21)

Espanjalainen Nieves González Fernandez-Villavidendio korostaa artikkelissaan *Helping students become literate in a digital, networking-based society: A literature review and discussion* informaatiolukutaidon ja medialukutaidon merkitystä nykyisessä digitaalisessa verkkoyhteiskunnassa. Hänen mielestä informaatiolukutaidon kehittämisen päämääränä olisi lisätä ihmisten taitoa ratkaista ongelmiaan entistä tehokkaammin nykyisessä verkkoyhteiskunnassa. Ihmisten tulisi tehdä päätökset enemmän digitaaliseen verkkoyhteiskuntaan pohjautuen kuin fyysisiin asiakirjoihin. (Fernandez-Villavidendio 2010, 125)

2.3 Kehittyvä nuorten kirjastotyö

Palvellakseen asiakkaitaan parhaalla mahdollisella tavalla kirjastojen tulisi pysyä ajan hermolla. Yhteiskuntamme elää jatkuvassa muutoksessa ja kirjaston henkilökunnalta vaaditaan, että he tietäisivät kaikista asioista edes vähäsen. Tämä paine pakottaa kirjastoja etsimään uusia työmuotoja ja kehittämään vanhoja työmuotoja nykyaikaan sopivammaksi.

Kirjastolehdeissä ilmestyneessä *Läksy-Help* -artikkelissa kerrotaan, kuinka Etelä-Haagan kirjastossa on otettu käyttöön lapsille ja nuorille tarkoitettu palvelu *Läksy-Help*. Se tarkoittaa kirjaston työntekijää, joka päivystää 13–15.00 välisenä aikana kaulassaan lappu *Läksy-Help*. *Läksy-Help* on se kirjaston työntekijä, joka kiertelee

kirjastossa ja auttaa lapsia ja nuoria koulutehtävien teossa. Läksy-Help ei tyrkytä apuaan vaan on käytettävissä, kun apua tarvitaan. (Verho 2007,10.)

Pelaaminen ja pelien tarjoaminen ei ole perinteisesti kuulunut kirjaston palveluihin, mutta kirjastossa on kuitenkin yleensä ollut pelioppaita ja pelaamisen historiaa käsitteleviä kirjoja. Ne nuoret, jotka eivät lue kirjoja, harrastavat kulttuuria pelaamisella. Huomioitavaa on se, että sekä pojat ja tytöt harrastavat pelaamista. Pelaamisen on tutkittu kehittävän kieli-, kirjoitus- ja lukutaitoa. Se on nykynuorison yksi tapa viettää aikaa ja saada jännitystä. (Forsten 2007b, 53–68.) Mahdollisuus pelaamiseen kirjastossa on yksi tapa vastata nyky-yhteiskunnan haasteisiin. Se voi olla myös keino saada nuoret takaisin kirjaston asiakkaiksi. Yhdessä pelaaminen on sosiaalista toimintaa, mikä voisi toimia myös kirjastossa piristävänä asiana. Uusi lukutaito edellyttää yhä rohkeampaa ja ennakkoluulottomampaa toimintamallia kirjastoilta niiden palveluiden kehittämisessä (Forsten 2007a, 78.).

Sosiaalisen median hyödyntäminen on muodostumassa tärkeäksi markkinointikeinoksi kirjastoille, kuten edellisessä luvussa huomattiin. Sen työkalut mahdollistavat erilaisia kirjaston tarjoamia palveluita järjestettäväksi myös internetissä. Lukupiiritoiminnassa kirjastot ovat hyödyntäneet Ning-yhteisöpalvelua. Esimerkiksi Lisen ja Lafayetten yleiset kirjastot Yhdysvalloissa ovat ottaneet käyttöön Ningin. Lisen kirjasto on perustanut viisi avointa yhteisöä palveluun: elokuvaryhmän, tietokirjallisuus- ja kaunokirjallisuusryhmiä (Just The Facts book group, RA Book Group @ Lisle Library, Lisle SF/F Book Group, Murder Among Friends ja Just Between Frames). Ryhmät ovat avoimia, koska Lisen kirjasto uskoo näin saavansa enemmän näkyvyyttä. Lafayetten kirjasto on luonut Lafayette Readers-yhteisön, joka ei ole avoin kaikille internetin käyttäjille. Yhteisöön pääsee olemalla Lafayetten kirjaston käyttäjä tai saamalla kutsun yhteisön jäseneltä. (Stephens, 2009a; 2009b)

Kirjastot.fi -palvelu on kehittänyt nuorille suunnatun Sivupiiri.fi -yhteisöllisen verkkopalvelun. Sivuilla esitellään nuorten kirjallisuutta. Kirja-arvosteluja ja -vinkkejä

antavat niin nuoret kuin kirjastojen henkilökunta. Palvelu tarjoaa mahdollisuuden mm. oman profiilin luontiin, listaamaan suosikkikirjallisuutta, kirja-arvosteluihin, kommentoimaan muiden kirjavinkkejä ja keskustelemaan toimituksen kanssa. (Sivupiiri.fi, [viitattu 13.7.2010])

Perinteistä kirjavinkkausta on kehitetty MU-KI-vinkkaukseksi. MU-KI-vinkkaus yhdistää musiikkia ja kirjallisuutta. Nuorten mielikuvitusta aktivoidaan kirjavinkkauksen yhteydessä kirjaan tai kirjan teemaan sopivalla musiikilla. (Jäppinen & Nieminen 2007, 159.) Yhdistelmävinkkaus on monipuolistanut perinteistä kirjavinkkausta. Suunnitteilla on kirjastoissa kuvamusiikkikirjallisuus-vinkkauksia, joissa lisänä tulee vielä elokuva. Kaukalahden kirjaston ja yhteislyseon Kirjallisuus Idol -projekti on hyvä esimerkki yhdistelmävinkkauksesta, siinä yhdistyvät Idols-kilpailu ja vinkkaus. 7. luokkien vinkkausesitykset kilpailevat yhteisessä finaalissa, jossa raati lopuksi ratkaisee voittajan. (Heinonen 2009, 138–139.)

Marjo Laakkosen opinnäytetyössä nousi esille mielenkiintoinen nuorten ja kirjaston yhteistyönä järjestettävä Nuorten Raati. Se tarjoaa nuorille mahdollisuuden osallistua paneelikeskusteluun, jossa käsitellään kirjaston toimintoja ja niiden kehittämistä. Vaasan kaupunginkirjaston pyynnöstä Laakkonen oli kyselylomakkeessaan kysynyt nuorten halukkuutta osallistua Nuorten Raatiin. Valitettavasti halukkuusaste ei ollut kovin korkea vain 13,1 %. Lisäksi tytöt olivat kiinnostuneempia osallistumaan Nuorten Raatiin kuin pojat. (Laakkonen 2010, 36–37.)

Edellä mainitsemani kirjaston moninaiset toimintamuodot ovat vain suppea esimerkki siitä, miten paljon kirjastojen palvelut ovat monipuolistuneet. Palveluiden kehittämisessä on rajana vain mielikuvitus, mutta valitettavasti esimerkiksi pelihuoneen järjestäminen kirjastossa saattaa kaatua kirjaston tilojen puutteellisuuden. Kirjaston henkilökunnan resurssit saattavat olla niin suppeat, että omien työtehtävien jälkeen ei ole aikaa järjestää mitään ylimääräisiä kirjaston tapahtumia.

2.4 Kiuruveden kaupunginkirjaston nykyinen lasten- ja nuortenkirjastotyö

Kiuruveden kaupunginkirjasto sijaitsee Kiuruveden kulttuuritalossa, jota kutsutaan kaupungin internet-sivuilla myös kaupungin yhteiseksi olohuoneeksi. Kulttuuritalossa on Kiurusali, neljä näyttelytilaa, Antero Ruotsalaisen kokoelmahuone, vaihtuva näyttelytila, ylälämpiön näyttelytila, kirjasto ja sen aula, kahvila-ravintola sekä opintolukusali ja atk-tilat. Kirjasto avattiin yleisölle 12.1.2009 ja kulttuuritalo vihittiin käyttöön 1.2.2009. Kirjaston tilat ovat pinta-alaltaan 1 323m². Pääkirjaston lisäksi kirjastolla on yksi kirjastoauto Kiurukas. Kiuruveden kaupunginkirjasto kuuluu Ylä-Savon kirjastoverkko Rutakkoon, johon kuuluvat myös Iisalmi, Sonkajärvi, Lapinlahti, Vieremä, Keitele ja Pielavesi. Kirjastossa työskentelee 8 henkilöä, joista informaattikko Tarja Kaikkonen vastaa lasten- ja nuortenosastosta sekä kirjaston kirjahankinnoista. Kiuruveden kaupunginkirjastolla on käytössä Pallas pro - kirjastojärjestelmä. (Toimintakertomus 2009)

Kiuruveden kaupunginkirjaston kirjakokoelma sisälsi vuonna 2009 yhteensä 82 078 teosta, joista lasten tietokirjoja oli 2 595 kappaletta ja lasten kaunokirjallisuutta 20 005 kappaletta. Hankintoja samana vuonna lasten kaunokirjallisuuteen tehtiin 1 692 kappaletta, joka on 9,7 % enemmän edelliseen vuoteen verrattuna. Lasten tietokirjoja hankittiin 242 kappaletta, parannusta tietokirjahankintoihin vuoteen 2008 verrattuna oli 24,1 %. Kirjasto teki poistoja koko aineistosta 1 615 kappaletta, kirjapoistoja näin ollen oli 786 kappaletta vuonna 2009. (Toimintakertomus 2009)

Kirjojen kokonaislainaus oli vuonna 2009 148 687 kappaletta, joista lasten kaunokirjallisuutta 63 092 kappaletta ja lasten tietokirjallisuutta 6088 kappaletta. Kirjojen kokonaislainaus viime vuoteen verrattuna parani 20,1 %. Lasten tieto- ja kaunokirjallisuuden kokonaislainaukset nousivat noin 13 % edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2009 fyysisiä kirjastokäyntejä tilastoitiin 112 247 käyntiä, joista varsinaisia lainaajia oli 4204 henkilöä. Kiuruveden kaupunginkirjaston kotisivuilla kävijöitä tilastoitiin 270 617 käyntiä. (Toimintakertomus 2009)

Kirjaston nuortenosasto sijaitsee aikuisten- ja lastenosastojen välissä. Lasten- ja nuortenosastoilla on yhteensä hyllytilaa varattuna aineistolle noin 300 hyllymetriä sekä lehtikaappi (Kaikkonen 2010a). Satusoppi, joka on tarkoitettu pääasiassa satutunteja varten, sijaitsee lasten osaston vieressä. Se on sisustettu tyynyillä ja lasten pöydällä ja tuoleilla. Lasten- ja nuortenosastolla on kaksi toisiaan selät vastakkain asetettua sohvia nuorten oleskelua vasten sekä yksi isompi pöytä. Aikuis-ten osastolla sohvia on enemmän, jotka nuoret mielellään valtaavat.

Nuorten osaston ja lainauspisteen väliin on asetettu neljä yleisöpäätettä. Kirjastolla on asiakkaiden käytettäväksi järjestetty neljä aineistotietokantapäätettä. Pikapäät-teitä on neljä kappaletta, joilla pääsee internetiin 15 minuutiksi. Pidemmäksi aikai-seen internetissä oleskeluun on varattu kaksi tietokonetta. Tutkijanhuoneessa on mahdollista käyttää mm. tekstinkäsittelyohjelmaa, huone on pääasiassa rauhalli-seen työskentelyyn varattuna. Lapset ja nuoret eivät yleensä voi varata tutkijan-huoneeseen aikoja, paitsi jos kyseessä on koulutehtävien tekoa, pääsevät lapset ja nuoret tällöin tutkijainhuoneeseen.

Opastettuja luokkakäyntejä järjestettiin noin 50 kappaletta. Luokkakäynnit sisälsi-vät opettajan toiveesta tai luokka-asteesta riippuen kirjaston esittelyä, tiedonhaun-opetusta, satutuokioita, kirjavinkkausta, lukudiplomin tai lasten nettisivujen esitte-lyä. Kaikille 7.-luokkalaisille ja osalle 5.-luokkalaisista järjestettiin tiedonhaun ope-tusta. Kirjaston vieressä sijaitsevan Metsäkoulun kaikki esikoululuokat kävivät kir-jastossa säännöllisesti kerran viikossa lainaamassa kirjoja. Vuoden 2009 aikana satutunteja Satusopessa järjestettiin yhteensä 34 kappaletta.

Kulttuuritalon avajaisviikolla kirjastossa järjestettiin kasvomaalausta ja satutuokioi-ta. 25.4.2009 kirjasto järjesti askartelua vapun ja äitienpäivän merkeissä. Kulttuuri-riihi-tapahtumassa 5.9.2009 kirjastossa tapahtui kasvomaalausta, taikuri Keränen esiintyi Satusopessa, Magic: The Gathering keräilykorttien esittelyä ja atk-luokassa lanitettiin (LAN=Local Area Network). Lanit tarkoittavat joukkoa tietoko-

neenomistajia jotka kokoontuvat pelailemaan tai tekemään jotakin yhdessä lähiverkossa. Kirjailija Hannele Huovi vieraili kirjastossa 6.10.2009.

Syksyllä 2009 järjestettiin kirjavaja 8. -luokkalaisille. Ennen isänpäivää oli kirjastossa mahdollisuus isänpäiväaskarteluun. Lapsen oikeuksien päivä 20.11.2009 sisälsi erilaisia tapahtumia, pelejä, leikkejä ja satujen lukua, kirjastossa kävijöitä tapahtuman aikana noin 750 kävijää. Lasten oikeuksien päivän tapahtuma järjestettiin yhdessä MLL:n paikallisosaston, päivähoiton ja Kiuruveden seurakunnan kanssa. Lasten- ja nuortenosastolla on vuoden aikana ollut vaihtuvia kirjanäyttelyitä ja tietokilpailuja. Vuoden 2009 aikana lasten- ja nuortenosastolle hankittiin erilaisia lautapelejä pelattavaksi kirjastossa. Nuorten aikuisten kirjat eroteltiin muusta nuortenkirjallisuudesta luokalla 84.2NUO. Kirjastoverkko Rutakko avasi uudet lasten nettisivut. (Toimintakertomus 2009, Kaikkonen 2010b)

3 TUTKIMUSONGELMAT JA TUTKIMUSMENETELMÄT

3.1 Tutkimusongelmat

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka 12–17 -vuotiaat kiuruvetiset nuoret käyttävät kirjaston palveluja. Kirjastolla oli vuonna 2009 erityisenä tutkimuskohteena lasten- ja nuortenosasto. Tutkimuksessa on kartoitettu nuorten mielipiteitä lasten- ja nuortenosastosta, kokoelmasta sekä palveluista. Lomakkeen alussa kysyttiin perustietoja kuten sukupuolta ja luokka-astetta. Nyt jälkeenpäin huomasi, että olisin voinut kysyä mieluummin vastaajan ikää kuin luokkaa, koska SPSS-ohjelmalla olisi saanut tehtyä parempia tilastollisia tunnuslukuja. Lisäksi tutkimuksella haluttiin selvittää, kuinka usein nuoret käyvät kirjastossa ja miten uusi kirjastorakennus on vaikuttanut nuorten kirjastokäynteihin. Kyselyllä tutkittiin nuorten kirjastopalveluiden käyttöä sekä lasten- ja nuortenosaston tilojen viihtyvyyttä. Avoimena kysymyksenä kysyttiin parannusehdotuksia lasten- ja nuortenosaston tiloihin.

Tutkimuksella halutaan lisätietoa siitä, miten nuoret etsivät ja löytävät kirjaston aineistoa sekä mitä aineistoa nuoret lainaavat tai käyttävät kirjastossa. Avoimessa kysymyksessä pyydettiin nuoria antamaan aineistotoiveita kirjastolle. Opasteista tutkimuksessa haluttiin lisätietoa niiden selkeydestä ja avoimena kysymyksenä toivottiin nuorten antavan parannusehdotuksia opasteista. Tutkimuksessa lisäksi kartoitetaan aineistotietokannan käyttöä, mihin tarkoitukseen kirjaston kotisivuja käytetään ja Kiuruveden kaupunginkirjaston henkilökunnan palvelun tasoa sekä lähestyttävyyttä. Lopuksi haluttiin selvittää, minkälaisia tapahtumia nuoret toivoivat kirjaston järjestävän sekä pyydettiin antamaan yleistä palautetta kirjastolle.

3.2 Tutkimusongelman suhde aineistoon ja menetelmiin

Tutkiminen on valintojen ja päätösten tekoa koko työn prosessin ajan. Valintojen tekeminen ei ole helppoa. Tietyn lähestymistavan valinta muuttaa koko tutkimuksen suunnan. Tutkimusstrategian valinta tekee tutkimuksesta omanlaisensa, se ei tee siitä huonompaa eikä parempaa. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2009,123.) Tutkimusotteeni on kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus, jota kutsutaan myös tilastolliseksi tutkimukseksi. Tilastollisella tutkimuksella pyritään selvittämään prosenttiosuuksiin ja lukumääriin liittyviä asioita ja ilmiöitä, joita esitetään lopuksi numeerisen tiedon pohjalta.

Riittävän suuri ja edustava otos ovat edellytyksenä, jotta tilastollinen tutkimus on toteutettavissa. Aineistoa kerättäessä käytetään tutkimuslomakkeita, jotka sisältävät vastausvaihtoehtoja. (Heikkilä 2008, 18.) Aineiston keruutapana on kysely, joka tunnetaan myös survey-tutkimuksena. Siinä aineistoa kerätään systemaattisesti ja kohdehenkilöt muodostavat otoksen perusjoukosta. Kaikille kohdehenkilöille kysymykset ovat täsmälleen samanlaisia. (Hirsijärvi, ym. 2009, 193.) Empiirisellä tutkimuksella pyritään selvittämään reaali maailman ilmiöitä, siihen liittyy jokin tutkimuskohteiden joukko, perusjoukko eli populaatio. Populaatio muodostuu alkiosta, joita sanotaan tilastoyksiköiksi, havaintoyksiköiksi tai populaatioyksiköiksi. Mielekästä ei ole mitata kaikkea mahdollista vaan kohdistetaan tutkimus tilastoyksiköiden tiettyihin ominaisuuksiin. (Grönroos 2003,4.)

Valitsin tutkimusmenetelmäksi kyselytutkimuksen haastatteluiden sijaan, koska kyselytutkimuksen avulla on mahdollisuus saada selville enemmän määrällistä tietoa. Kyselylomakkeiden (Liite 1.) avulla on kerätty tarvittava materiaali tutkimukseeni. Otantatutkimus on kokonaistutkimusta halvempaa ja nopeampaa (Grönroos 2003, 9). Seinäjoen ja Kiuruveden välisen välimatkan vuoksi kysely pidettiin samana päivänä kaikille perusjoukoksi valitsemilleni kouluille: Kiuruveden ala-asteelle, Kiuruveden yläasteelle ja Kiuruveden lukiolle. Ala- ja yläaste sijaitsevat

Kiuruvedellä vierekkäin noin parin kilometrin päässä kulttuuritalosta. Lukio puolestaan sijaitsee aivan kulttuuritalon vieressä.

Ositettu otanta on yleisesti käytetty otantamenetelmä, jossa populaatio jaetaan ositteisiin, joista jokaisesta osista poimitaan suunnitelman mukainen määrä tilastoyksiköitä. Tekijä on osituksen määrittelevä muuttuja. (Grönroos 2003,9.) Tutkimuksessani tämä on toteutettu siten, että 12–17-vuotiaista on jokaisesta luokka-asteelta valittu yksi luokka ja yhden luokka-asteen vastauksia on noin 20 kappaletta.

Tutkimusluvut pyysin sähköpostitse koulujen rehtoreilta kolme viikkoa ennen varsinaista kyselyä. Ala- ja yläasteen rehtorit pyysivät minua luomaan lupalapun vanhemmille. Ala-asteen 5.- ja 6. -luokkalaisten ja yläasteen 7.-, 8.- ja 9.-luokkalaisten vanhemmat saivat oppilaan välityksellä pari viikkoa ennen kyselyä lupalapun (Liite 2.), jotta perusjoukkoon valitut oppilaat voivat osallistua kyselyyn.

Ennen varsinaista kyselyä sovin aikataulusta ala-asteen rehtorin sekä yläasteen ja lukion opinto-ohjaajien kanssa. Näin pystyin välttämään yhden tutkimuksen käytännönvaiheen ongelman eli kadon. Kato tarkoittaa havainnon kokonaista tai osittaista puuttumista eli tilastoyksiköstä ei saada mitään tietoa tai saadaan vain osittainen tieto. (Grönroos 2003, 8.)

Kyselypäivänä 17.5.2010 yläaste sai ensimmäisenä kyselylomakkeet, joihin aamupäivän aikana vastasi ennalta valitut 8.- ja 9-luokat. Ala-asteen 5.-luokalle olin aamulla itse mukana pitämässä kyselyä, jotta sain kyselylomakkeet heti mukaani. 6.-luokkalaiset vastasivat kyselyyn viikkoa myöhemmin luokkaretken vuoksi, vastaukset lähetettiin myöhemmin minulle postitse. Lukiolta kyselyyn vastasi kaksi ryhmää ruokatunnin jälkeen. Iltapäivällä 7.-luokka vastasi kyselyyn, jolloin olin myös itse paikalla. Kyselytutkimuksen haittana pidetään, että tutkijan ei ole mahdollista varmistua siitä, kuinka vakavasti vastaajat suhtautuvat tutkimukseen (Hirsi-

järvi, ym. 2009, 195). Oman kokemukseni mukaan 5.- ja 7.-luokan oppilaat jakautuivat kahtia kyselytilanteessa. Osa näytti mielestäni vastaavan huolellisesti ja käyttävän paljon aikaa vastauksiin, osa taas pyrki vastaamaan mahdollisimman nopeasti ja suppeasti. Tämä myös näkyi myöhemmin käydessäni läpi vastauksia, koska mitään ei ollut vastattu avoimiin kysymyksiin.

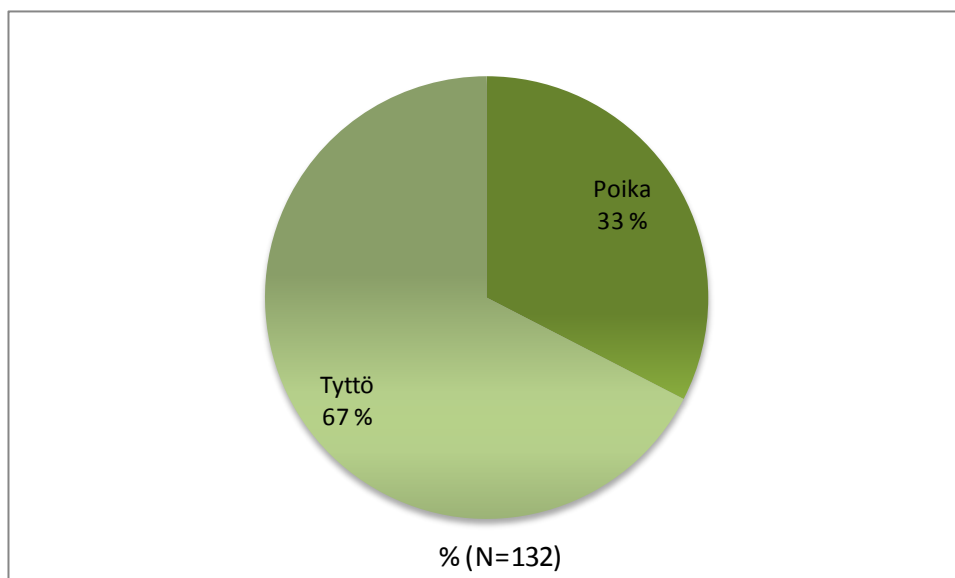
Kysymysten laadintavaiheessa on pyritty varmistamaan tutkimuksen validiteettia eli pätevyyttä. Kysymysten muotoilussa on huomioitu, että kysytään vain yhtä asiaa kerrallaan. Selkeyden vuoksi on tutkimuksessa pyritty siihen, että kysymykset ovat helppolukuisia ja helposti ymmärrettäviä. Kysyttävät asiat olen muotoillut yhdessä informaattikko Tarja Kaikkosen kanssa, jotta saataisiin kirjaston haluamaa tietoa. Kysymyksiin on lisätty tarvittavat vastausvaihtoehto-esimerkit kuten kirjaston aineistotietokanta on määritetty vain ja ainoastaan tarkoittamaan Rutakko-aineistotietokantaa. Tutkimuksen reliabiliteettia eli luotettavuutta on varmistettu valitsemalla otos eri ikäryhmistä, koska ikäryhmä nuoret sisältävät monta ikäluokkaa, on tutkimukseen pyritty ottamaan 12–17-vuotiaita nuoria.

Kyselylomakkeiden tulosten analysoinnissa on käytetty Microsoft Office Excel 2007 tilasto-ohjelmaa ja avoimien kysymysten analysoinnissa on käytetty Microsoft Office Word 2007 tekstinkäsittelyohjelmaa. SPSS-ohjelmaa olen käyttänyt ristiintaulukointien luomiseen, jotka löytyvät liitteestä 4. Tilasto-ohjelmaan syötettiin kaikki vastaukset, joiden perusteella on saatu erilaisia tilastollisia taulukoita ja kuvioita. Näiden avulla on analysoitu tutkimuksen tuloksia ja pystytty muodostamaan erilaisia päätelmiä. Kuvioissa on (N)-merkintä, joka kuvastaa kyseiseen kysymykseen vastanneiden henkilöiden lukumäärää. Kuvioiden prosenttiluvut ovat pyöristettyjä.

4 KYSELYTUTKIMUS

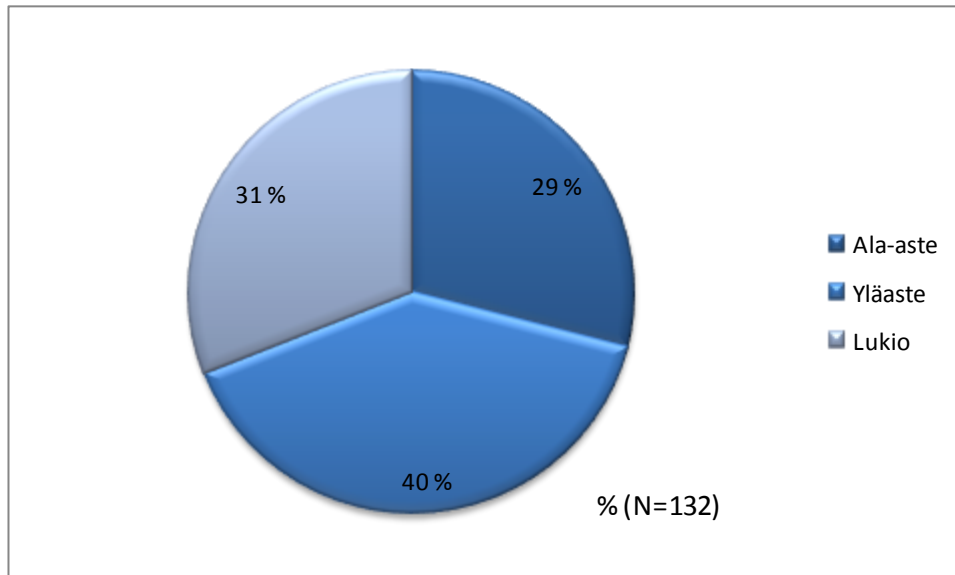
4.1 Kyselyyn vastanneiden perustiedot

Kyselyyn vastasi yhteensä 132 koululaista ja lukiossa opiskelevaa. Vastanneita eri luokka-asteilta on seuraavasti: 5.-luokkalaisia 18, 6.-luokkalaisia 20, 7.-luokkalaisia 17, 8.-luokkalaisia 19, 9.-luokkalaisia 17 ja lukiosta 41. Yhteensä peruskoulusta vastanneita on 91. Mahis -koulutuksen vuoksi lukiosta vastanneista murto-osa on kaksoistutkinnon suorittajia ja luokattoman lukion vuoksi vastaajina on ollut vanhempia kuin ensimmäisen tai toisen vuoden opiskelijoita.

Kuvio 1. Kyselyyn vastanneiden sukupuoli.

Kaikista vastanneista tyttöjä oli 67 % ja poikia oli 33 %, Lukion mukana olo kyselyssä kallisti sukupuolijakauman enemmän naispuoliseksi. Kiuruveden ala-asteelta vastanneita on 29 %, Kiuruveden yläasteelta 40 % ja Kiuruveden lukiosta 31 %.

Kuvio 2. Kyselyyn vastanneet kouluittain.

4.2 Kirjastossa asiointi

Kysymyksellä 3 tutkittiin, kuinka usein nuoret käyvät kirjastossa vai käyvätkö he ollenkaan. Kysymyksessä oli seitsemän vastausvaihtoehtoa. Tällä myös haluttiin selvittää sukupuolten välistä eroa kirjastokäynneistä. Kysymyksellä 4 haluttiin tietoa uuden kirjastorakennuksen vaikutuksesta nuorten kirjastokäynteihin.

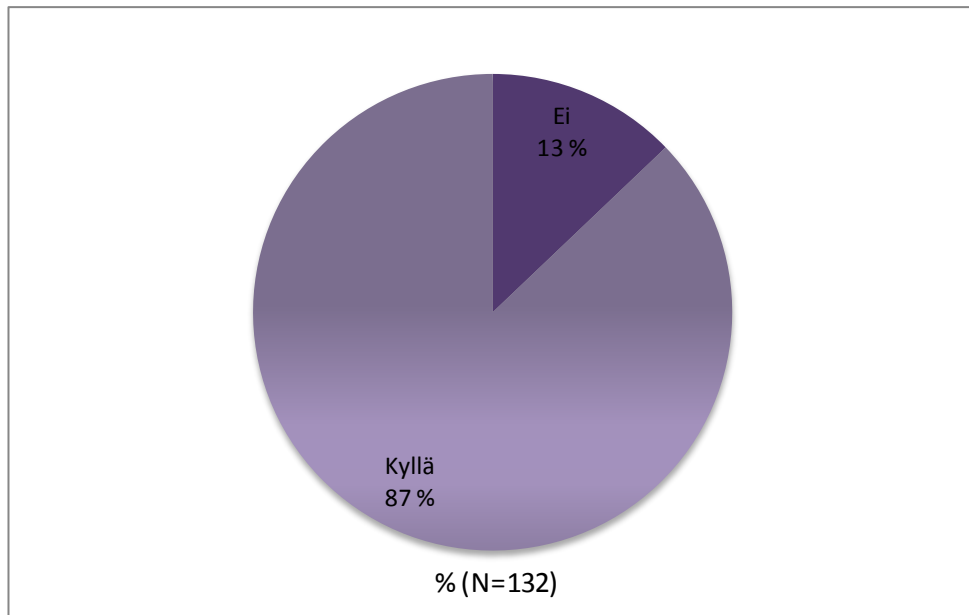
Kuvio 3. Kuinka usein käydään Kiuruveden kaupunginkirjastossa?

Tulokset näyttäisivät, että suurin osa nuorista (62 %) käy kirjastossa useammin kuin kaksi kertaa kuukaudessa. Useita kertoja viikossa kävijöitä on 12 % kirjastossa ja vähintään 23 % vastaajista käy kerran viikossa kirjastossa. Kerran kuukaudessa ja sitä harvemmin kävijöitä on yhteensä 37 %. Tulosten mukaan Kiuruvedellä ei ole kirjaston ei-käyttäjänuoria. Seppo Verho kirjoittaa Kirjastolehden verkkosivuilla ilmestyneessä yleisöuutisessa Kirjastotilastot 2009: käyttö laskee lamasta huolimatta (2010), että kirjailainat ja kirjastokäynnit ovat tasaisesti vähentyneet lama-aikana. Aikaisempina työttömyys- ja lamakausina kirjastojen käyttö on lisääntynyt. Yleisöuutisen mukaan verkkokäyntien määrä on ainoastaan lisääntynyt kirjastojen fyysisten käyntien tasolle. Kiuruveden kirjaston kotisivuilla käytiin vuonna 2009 tuplatan enemmän fyysisiin käynteihin verrattuna, mikä on yleisiin tilastoihin nähden poikkeavaa.

Taulukko 5. Sukupuolten välinen vertailu kirjastossa käyntien useudesta.

			Sukupuoli		Total
			Poika	Tyttö	
Kuinka usein kirjastossa käydään	Useita kertoja viikossa	Lukumäärä	4	13	17
		Prosenttimäärä	9,1%	14,8%	
	Kerran viikossa	Lukumäärä	8	22	30
		Prosenttimäärä	18,2%	25,0%	
	Kaksi kertaa kuukaudessa	Lukumäärä	8	28	36
		Prosenttimäärä	18,2%	31,8%	
	Kerran kuukaudessa	Lukumäärä	9	15	24
		Prosenttimäärä	20,5%	17,0%	
	Muutamia kertoja vuodessa	Lukumäärä	11	7	18
		Prosenttimäärä	25,0%	8,0%	
	Harvemmin	Lukumäärä	4	3	7
		Prosenttimäärä	9,1%	3,4%	
	Lukumäärä	Yhteensä	44	88	132

Sukupuolten välisessä vertailussa kirjastokäynneistä tytöt käyvät useammin kirjastossa kuin pojat. Tytöistä vain noin 11 % käy harvemmin kuin kerran kuukaudessa kirjastossa, pojilla samainen luku on melkein 35 %. Tytöistä noin 40 % käy kirjastossa vähintään kerran viikossa, mikä on tilastollisesti hyvä prosentuaalinen osuus. Pojista vain harvat (27 %) käyvät kirjastossa vähintään kerran viikossa. Melkein puolet (49 %) tytöistä käy kerran tai kaksi kertaa kirjastossa kuukauden aikana. Pojista melkein puolet (45,5 %) käy kirjastossa kerran kuukaudessa tai ainakin pari kertaa vuodessa. Pojat ovat useimmiten kirjaston ei-käyttäjiä. Kirjastolla ei-käyttäjiä ei tulosten mukaan ole lainkaan. Pojat eivät käy usein kirjastossa, mutta käyvät kuitenkin edes kerran vuodessa.

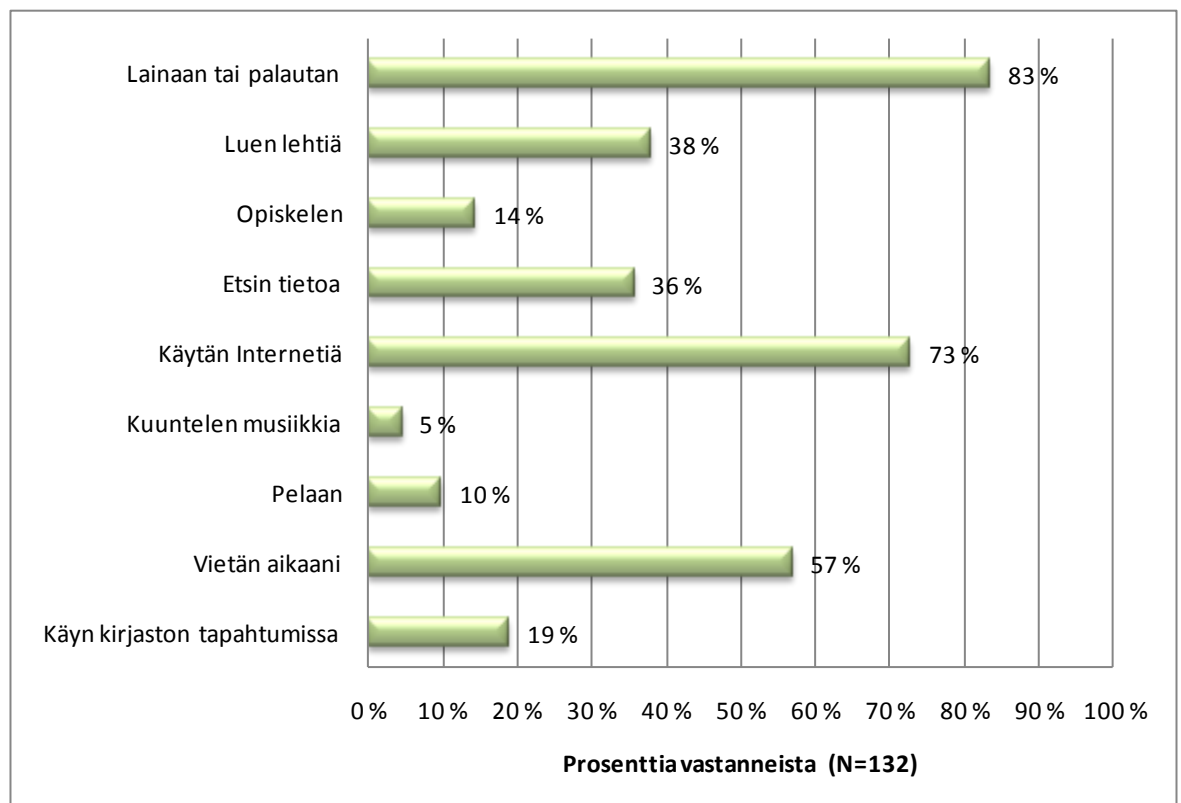
Kuvio 4. Uuden kirjastorakennuksen vaikutus nuorten kirjastokäynteihin.

Yllä oleva kaaviokuva osoittaa, että uusi kirjastorakennus on vaikuttanut huomattavasti nuorten halukkuuteen käyttää kirjastoa. Uusi kirjastorakennus on lisännyt 87 % kyselyyn vastanneiden nuorten kirjastossa käyntiä. Tulosten mukaan 13 % vastanneista uusi kirjastorakennus ei ole vaikuttanut mitenkään kirjastokäyntien määrään. Sukupuolellakaan ei näyttäisi olevan merkitystä (Liite 4, Taulukko 7). Uusi kirjastorakennus on tilavampi ja viihtyisämpi kuin vanha, mikä on ollut nuorten mieleen.

4.3 Kirjaston palveluiden käyttö

Kyselylomakkeessa kysymyksellä 5 haluttiin selvittää, mitä kirjastopalveluita nuoret pääasiassa käyttävät kirjastossa asioidessaan. Yleensä kirjastoon tullaan lainaamaan tai palauttamaan kirjoja 83 % vastanneista. Ristiintaulukointi osoittaa, että tytöt lainaavat ja palauttavat poikia enemmän. Toiseksi eniten käytetään kirjaston tarjoamaa mahdollisuutta käyttää internetiä 73 %, pojat tyttöjä enemmän. Yli puolet (57 %) vastanneista viettää muuten vain aikaa kirjastossa, sukupuolisia eroja ei tässä esiinny. Kyselyyn osallistuneista nuorista vastasi lukevansa lehtiä 38

% ja etsivänsä tietoa 36 %, mutta kuitenkin vain 14 % vastasi opiskelevansa kirjastossa. Vähiten käydään kirjaston tapahtumissa 19 %, pelataan 10 % tai kuunnellaan musiikkia 5 %. Kirjastossa pelaaminen oli pojille 20,5% selvästi suosituimpi aktiviteetti kuin tyttöjen 4,5% keskuudessa. Vastauksissa oli mahdollisuus valita useampi vaihtoehto.

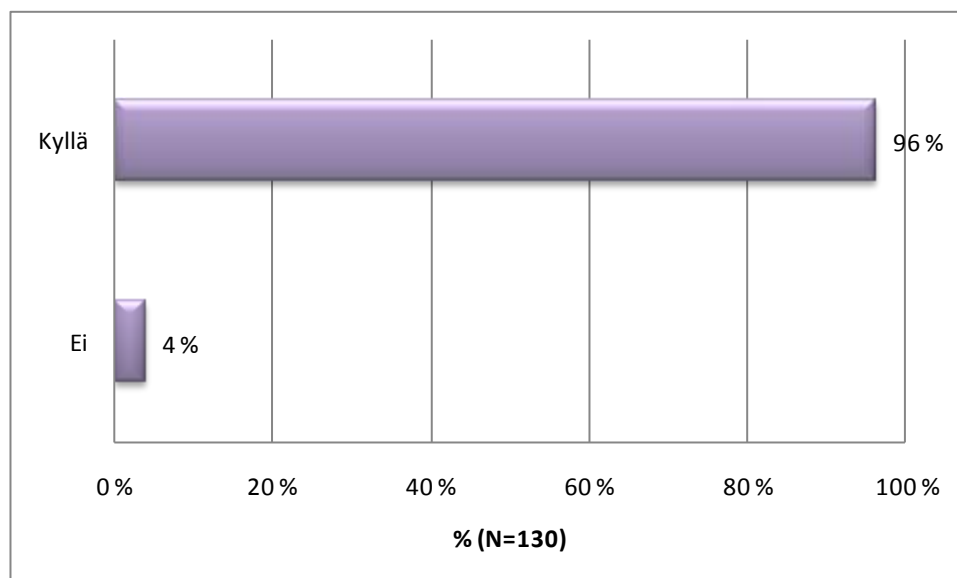
Kuvio 5. Mitä kirjastopalveluita käytetään?

Kuvio osoittaa, että nuoret käyttävät kirjaston tyypillisintä palvelua eli kirjastoon tullaan lainaamaan ja palauttamaan. Tässä korostuukin kirjaston perusajatus paikana saada kirjoja lainaksi ja luettavaksi. Kirjaston tarjoama mahdollisuus päästä Internetiin on nuorten toiseksi suosima kirjastopalvelu, mikä on nähtävissä monessa muussakin yleisessä kirjastossa. Yli puolet nuorista tulee kirjastoon viettämään aikaansa. Tässä kohtaa olisin voinut kysyä, vietetäänkö kirjastossa aikaa yksin vai

yhdessä kavereiden kanssa. Yllättävän vähäistä on musiikin kuuntelu ja pelaaminen kirjastossa.

4.4 Lasten- ja nuortenosaston tilojen viihtyvyys

Kysymys 6 käsittelee lasten- ja nuortenosastojen tilojen viihtyvyyttä. Valitsin kyllä/ei-vaihtoehdot, koska siten saa parhaiten tietää nuorten mielipiteen tiloista. En tiedä -vastausvaihtoehdon jätin kokonaan pois, koska niitä olisi luultavammin tullut kaikkein eniten. Kaksi vastaajaa oli selkeästi kirjoittanut, että eivät tiedä. Nämä kaksi vastaajaa eivät nähtävästi halunneet ottaa kantaa kysymykseen.

Kuvio 6. Ovatko lasten- ja nuortenosaston tilat viihtyisät?

Melkein kaikki vastanneista nuorista olivat sitä mieltä, että lasten- ja nuortenosaston tilat ovat jo nyt viihtyisät (96 %). Vain 4 % oli sitä mieltä, että tilat eivät ole viihtyisät. Lomakekyselyssä oli avoin kysymys, mikä tekisi lasten- ja nuorten osastosta entistä viihtyisämmäksi (Kysymys 7). Monet nuoret vastasivat, että tilat ovat jo tarpeeksi viihtyisät. Useampien nuorten toiveina olivat kuitenkin enemmän sohvia

ja tietokoneita sekä tietokoneille pidemmät oleskeluajat. Enimmäkseen tytöt olivat toivoneet osastolle lisää julisteita antamaan ilmettä. Musiikinkuuntelupistettäkin oli toivottu, jota nuoret eivät ole nähtävästi huomanneet kirjastossa jo olevan. Jotkut vastauksista olivat hieman epämääräisiä, nuori ei tiennyt mitä hän halusi, mutta kuitenkin halusi että kirjastossa olisi jotakin juuri häntä varten.

"Siellä olisi enemmän nuorille kaikkee."

"Nuorille kaikkee jännää."

Lasten- ja nuortenosastojen valaistus oli joidenkin mielestä paranneltavissa. Yksi nuorista toivoi "hienot valot ja värikkäät" ja toinen puolestaan toivoi "erilainen valaistus". Parannettavaa nuoret löysivät myös hyllyjen välistä: "Hyllyt ei olisi niin lähekkäin; välillä siellä on ahdasta.". Eräs nuori toivoi, että kirjastossa voisi syödä omia eväitä. Pari käyttökelpoista ehdotustakin tuli:

"Lasten ja nuorten taideteokset!"

"Musiikkikone kuulokkeilla."

Etenkin pojat toivoivat lisää pelejä ja pelikonsoleita, sekä televisiotakin toivottiin. Samainen ilmiö on ollut nähtävissä muuallakin Suomessa. Rita Dahlin artikkeli Peleillä pojat kirjastoon (2007, 20) kertoo, kuinka Leppävaaran kirjaston nuorisosastolla on otettu käyttöön Game Point -piste, jossa nuoret voivat pelata. Dahl kirjoittaa: "Pelaaminen on hyvä tapa houkutella nuoria kirjastoon ja saada heidät kiinnostumaan ehkä kirjoistakin. Pelihuone on tuonut osastolle kokonaan uusia kasvoja". Mielestäni pelihuoneen tarjoaminen nuorille on todella hyvä tapa saada etenkin pojat innostumaan kirjaston käytöstä. Dahl näkee pelaamisessa myös positiivisia asioita, esimerkiksi se kehittää sosiaalisia taitoja sekä pelatessa oppii tietotekniikkataitoja ja englantia. Mielestäni on hyvä, että Leppävaaran kirjastossa Game Point on auki vain kaksi tuntia iltapäivästä, muuten henkilökunnan resurssit

menisivät nuorten valvomiseen. Koko päivän auki oleva pelihuone voisi myös johdattaa siihen, että koulusta oltaisiin enemmän poissa ja se aika vietettäisiin kirjastossa pelatessa.

Nuorten vastauksista nousi esille toive omasta tilasta: "olohuoneesta".

"Jos sinne tulisi joku sellainen paikka, missä voi kuunnella musiikkia ilman että häiritsee."

"Mahd. enemmän tietokoneita ja jokin oleskelutila."

"Sermejä tuoliryhmien välissä tuomaan yksityisyyttä (en tykkää, että kaikki tuijottavat)."

"Joku tila jossa ois sohvia jne."

"Olisi heille suunnattuja tapahtumia ja oma tila missä jutella, koska kirjaston tiloissa ei voi oikein jutella."

"Oma tila, erilleen muista, lasten ja nuorten näköiset, eri mielipiteitä tiloista."

"Sopiva läksyjien tekopaikka."

"Ehkäpä sellainen kunnon leponurkkaus, missä voisi rauhassa opiskella omassa rauhassaan ja jossa olisi kuulokkeet musiikin kuuntelulle. Enemmän jotain leluja lapsille..."

"Se olisi isompi ja olisi paikkoja, missä selailla/lukea kirjoja."

"Jos sinne lisättäisiin joku iso sohva, jossa voisi jutella."

Vastauksista näkee, kuinka vanhoillinen imagokuva nuorilla on kirjastosta. Kyllä kirjastossa saa jutella, yleisissä kirjastoissa on käsikirjasto ja lehtilukusali hiljaista työskentelyä ja lukemista varten. Mielenkiintoista on huomata, että nuoret toivovat

tiloja, joissa voivat olla yksin tai yhdessä kavereiden kanssa. Kuitenkin nykynuoret ovat mielestäni fiksuja, koska he ajattelevat kirjaston muitakin asiakkaita haluamalla oman tilan, jossa voivat olla yksin/yhdessä muita häiritsemättä. Outi Myllymäki haastatteli lehtiartikkelissaan Jämähtäminen vaanii kirjastoja (2008, 5) Länsi-Suomen läänin sivistystoimentarkastajaa Anneli Ketosta, joka oli havahtunut kirjastojen pysähtyneisyyteen juteltuaan parikymppisen tyttärensä kanssa. *"Hän kaipaa sohvia, pehmeitä tuoleja, joissa istuskella ja tavata kavereita. Sohvalla lukeminen, rupattelu ja löhöily, sitä ei katsota nyt oikein nopeasti. Kirjastosta pitää lainata kirjat ja painua sitten nopeasti kotiin, Ketonen kuvailee.* Ketonen toivookin artikkelissa, että kirjastot ottaisivat jämäkämmin oman paikkansa kuntalaisten vapaa-ajan viettopaikkana.

Kirjaston kokoelmaan ja osastoon liittyen nuoret toivoivat:

"Se missä mitkään kirjat ovat, voisi olla selvemmin esillä."

"Tietokoneet, erillinen ja selkeä mangaosasto."

"Enemmän englanninkielisiä nuortenkirjoja."

"Enemmän kirja valikoimaa."

"Tietokoneita pari enemmän?, laajempi elokuvavalikoima myös nuorille."

Selkeys näyttäisi olevan nuorille tärkeää. Opasteiden lisääminen auttaisi kirjojen löytyvyydessä. Nuorten osastolle toivottiin enemmän tietokoneita. Erillinen mangaosasto on kyllä mielenkiintoinen ehdotus ja varmastikin olisi toimiva Helsingin pääkirjastolla, mutta ei luultavastikaan Kiuruveden kirjastolla. Viimeisen ehdotuksen kirjasto voisi toteuttaa luetteloimalla erikseen nuorten elokuvat ja laittaa ne selkeästi esille.

4.5 Aineiston käyttö ja -löytyvyys

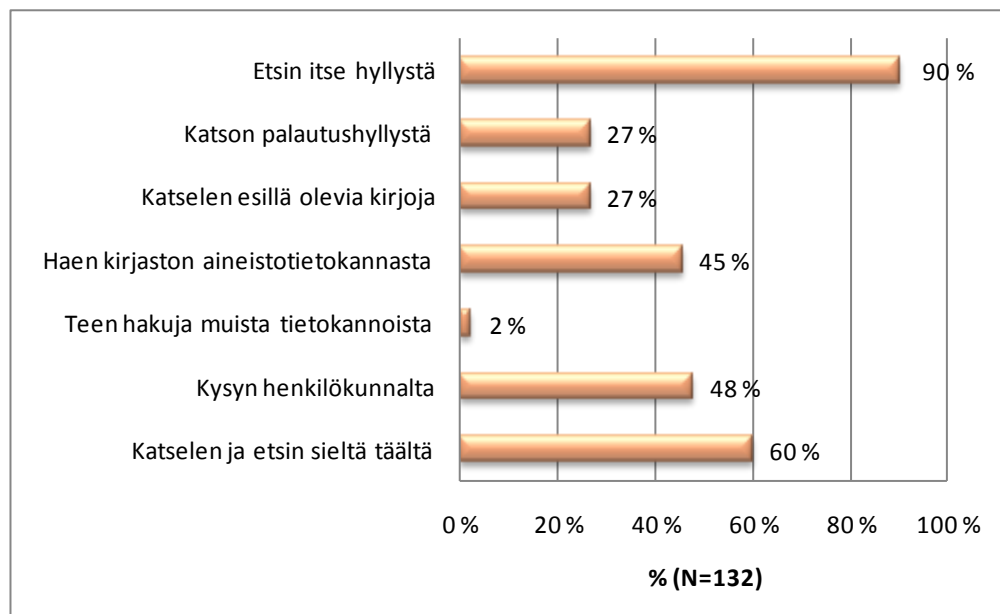
Kirjasto on paikka jossa luetaan ja lainataan kirjoja sekä muuta aineistoa. Kyselyllä haluttiin selvittää, mitä aineistoa nuoret käyttävät kirjastossa ollessaan tai lainaavat kirjastosta. Aineiston löytyvyyttä ja -etsintätapoja kysyttiin nuorilta omina erillisinä kysymyksinä.

Taulukko 6. Mitä aineistoa lainataan tai käytetään kirjastossa?

	En ollenkaan	Vähän	Jonkin verran	Paljon	Yhteensä
Aikuisten kaunokirjallisuus	51 38,6	46 34,8	29 22,0	6 4,5	132 100%
Aikuisten tietokirjallisuus	58 43,9	50 37,9	22 16,7	2 1,5	132 100%
Lasten ja nuorten kaunokirjallisuus	29 22,0	46 34,8	34 25,8	23 17,4	132 100%
Lasten ja nuorten tietokirjallisuus	52 39,4	50 37,9	22 16,7	8 6,1	132 100%
Vieraskielinen kaunokirjallisuus	83 62,9	37 28,0	10 7,6	2 1,5	132 100%
Sarjakuvat	43 32,6	31 23,5	26 19,7	32 24,2	132 100%
Aikakausilehdet	72 54,5	39 29,5	15 11,4	6 4,5	132 100%
Sanomalehdet	109 82,6	16 12,1	5 3,8	2 1,5	132 100%
Kielikurssit	116 87,9	15 11,4	1 0,8	0 0	132 100%
Nuotit	98 74,2	20 15,2	10 7,6	4 3,0	132 100%
Äänikirjat	121 91,7	10 7,6	1 0,8	0 0	132 100%
CD:t, äänilevyt jne.	76 57,6	35 26,5	13 9,8	8 6,1	132 100%
CD-ROM-levyt	108 81,8	18 13,6	4 3,0	2 1,5	132 100%
Videot ja DVD:t	64 48,5	48 36,4	16 12,1	4 3,0	132 100%

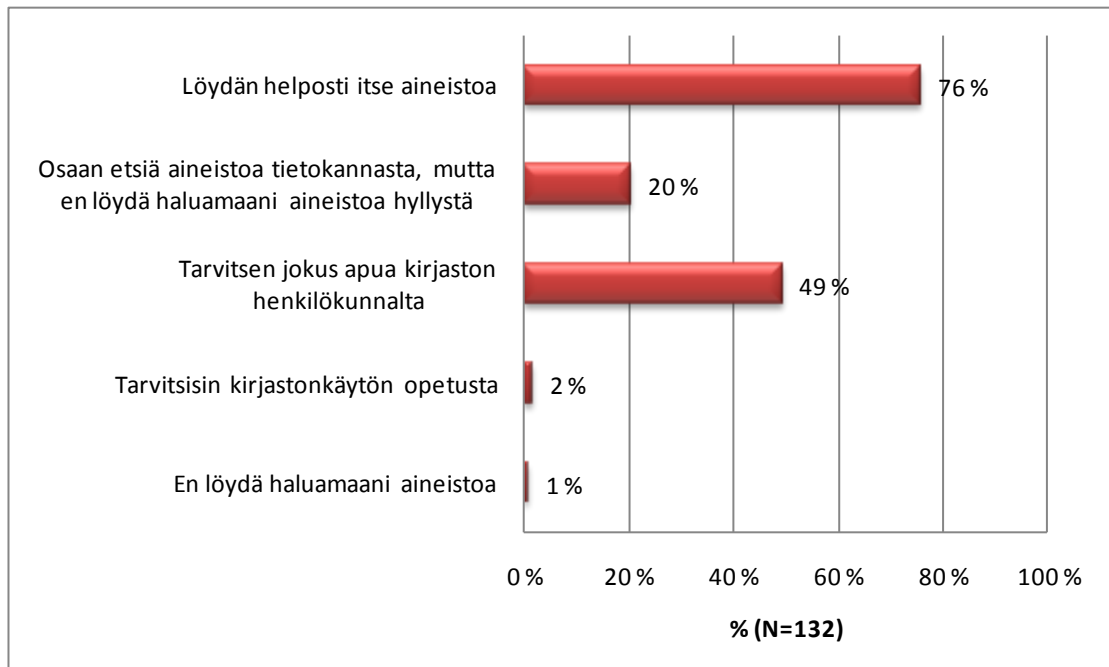
Eniten nuoret käyttävät tai lainaavat sarjakuvia 24 % ja lasten ja nuorten kaunokirjallisuutta 17 %. Lasten ja nuorten kaunokirjallisuus näyttäisi olevan kaikista aineistosta lainatuin ja luetuin, koska vain 22 % kaikista vastaajista ilmoitti, että eivät käytä ollenkaan kyseistä aineistoa. Yhtä suurta käyttöä näyttäisi olevan aikuisten kaunokirjallisuudella ja aikuisten- ja lasten tietokirjallisuudella. Tulosten mukaan nuoret lainaavat eniten kirjoja kirjastosta. Aikakausilehdet sekä audio- ja audiovisuaalinen aineiston käyttö näyttäisi olevan kirjallisuuden jälkeen nuorten keskuudessa seuraavaksi suosituinta. Vähiten nuoret lainaavat tai käyttävät sanomalehtiä, kielikursseja, äänikirjoja ja Cd-rom-levyjä.

Hujanen käsitteleeekin artikkelissaan Nuoret lukevat sanomalehtiä aikaisempaa vähemmän (2000, 10–11) nuorten mediankäyttöä etenkin sanomalehtien osalta. Hujanen on huolissaan sanomalehtiä lukevien nuorten jatkuvasta vähenemisestä. Syyksi tähän ilmiöön Hujanen epäilee jo kotoa tottuneet tavat. Nykynuorten vanhemmat eivät enää tilaa sanomalehtiä kotiin ja näin ollen nuori ei totu lukemaan sanomalehtiä. Toiseksi syyksi Hujanen kertoo, että nykynuorille riittää pääuutisten otsikoiden lukeminen Internetissä. Nuorille tekemäni kyselyn mukaan samaa ilmiötä on nähtävissä myös Kiuruveden kirjastossa. Sanomalehtiä ei lueta ja lainata samalla tavalla kuin aikakausilehtiä.

Kuvio 7. Miten etsit aineistoa kirjastossa?

Suurin osa kirjastossa käyvistä nuorista etsii aineistonsa itse hyllystä (90 %) tai aineistoa katsellaan ja etsitään sieltä täältä (60 %). Ongelmatilanteista 48 % nuorista kysyy kirjaston henkilökunnalta apua, 45 % kyselyyn vastanneista nuorista hakee itse aineistoa Rutakko-aineistotietokannasta. Tytöt suosivat enemmän aineistotietokannasta hakua kuin pojat (Liite 4, Taulukko 9). Nuorista yhtä moni (27 %) katselee aineistoa palautushyllystä tai esillä olevia kirjoja. Vain 2 % nuorista käyttää Aleksis-artikkeliviitetietokantaa, toisaalta mahdollisuus käyttää Aleksia on ollut kirjastossa tarjolla vasta pari vuotta. Uutuuden vuoksi nuoret eivät ole vielä oppineet käyttämään Aleksis-tietokantaa.

Kuvio 8. Kuinka hyvin aineistoa löydetään kirjastossa?

Yleisesti ottaen nuoret löytävät helposti itse tarvitsemansa aineiston (76 %), vain 1 % nuorista kokee, että he eivät löydä haluamaansa aineistoa. 20 % nuorista osaa etsiä aineistoa Rutakko -aineistotietokannasta, mutta eivät löydä haluamaansa aineistoa sitten hyllystä. Noin puolet (49 %) kokee tarvitsevansa joskus apua kirjaston henkilökunnalta aineiston löytyvyyden helpottamiseksi, tytöille 54,5% kynnys kysyä apua näyttäisi olevan pienempi kuin pojilla 38,6%. 2 % nuorista myöntää tarvitsevansa kirjastonkäytön opetusta. Kirjastossa onkin huomattu, että usein

pyydetään apua aineiston etsimisessä. Kiuruvesi -lehdessä 7.11.2007 ilmestyneessä artikkelissa neuvotaan aineistotietokanta Rutakon käyttöä ja kuinka internetin kautta voidaan varata ja uusia aineistoa. Artikkeliki kertoo myös Aleksii-artikkeliviitetietokannan käyttömahdollisuuden olevan kirjastossa asiakkaiden käytettävissä. (Klemola 2007, 9.)

Avoimena kysymyksenä kyselyssä oli: 11. Millaista aineistoa toivoisit enemmän Kiuruveden kaupunginkirjastoon? Selkeimmin vastauksista nousi esille manga-sarjakuvien jatkuva suosio. Nuoret lukevat edelleenkin manga-sarjakuvia, vaikka kestävyydeltään manga-pokkarit eivät ole parasta mahdollista aineistoa. Tästä syystä kirjastoista usein puuttuu manga-sarjoista osia välistä ja niitä puuttuvia osia nuoret olivat toivoneet tässäkin kyselyssä täydennettäväksi: "Jos ja kun kirjastossa on joku kirjasarja, olisi kiva että koko sarja olisi siellä.". Kyselyssä toivottiin lisää uusia manga-sarjoja kuten Narutoa.

Eläinkirjojen suosio ei ole laskenut, niitä toivotaan yhä edelleenkin lisää. Kiuruvedellä pystyy opiskelemaan hevostenhoitajaksi tai ratsastuksenohjaajaksi, vastauksista näkeekin, että osa opiskelee jo Hingunniemessä tai on sinne suuntautumassa.

"Enemmän lasten- ja nuorten osastolle tietokirjoja eläimistä. Niitä on siellä aika vähän ja olen lukenut suurimman osan niistä moneen kertaan."

"Enemmän eri koira- ja hevosroduista aineistoa."

"Jotain eläin. rotu kirjoja esim. : hevosista, sarjiksia."

"No ainakin hevosiin liittyviä tietokirjoja voisi olla enemmän ja niiden rotukirjoja, jotta siitä olisi hyötyä minulle kun lähdän opiskelemaan."

"Sarjakuvia (mangoja), eläin aiheisia tietokirjoja."

"Eläimistä kertovia tietokirjoja."

"Hevosalalle kuuluvia aineistoja."

"Hevosaiheisia tietokirjoja. Uusia nuottikirjoja."

Todella moni toivoi lisää yleisesti tietokirjoja, fantasiakirjallisuutta, kauhukirjoja, sarjakuvia, romaaneja, enemmän nuorten kirjoja, nuotteja ja elokuvia. Alapuolella olevaan listaan olen kerännyt eri aiheista hankintatoiveita:

"Musiikki-puolelle enemmän tämän hetkisten biisien nuotteja."

"Nuorten kirjoja ja seikkailu kirjoja."

"Jännityskirjoja, mangaa, uusia DVD:itä ja cd-levyjä."

"Cd-levyjä joissa on musiikkina heviä, niitä ei löydy paljoa."

"Toiminta ja monipuolista enemmän, jokaiselle jotain, urheilu."

"Enemmän uusia nuorten kirjoja (esim. Twilight), vaikka se on jo kirjastossa, mutta sen tapaisia kirjoja."

"Musiikki kirjoja ja elämäkertoja."

"Kirjasarjoja esim. eläinten seikkailuista, Merja ja Marvi jalon Jesse kirjasarja, joka kertoo Jesse nimisestä koirasta."

"Musiikista enemmän tietoa."

"Manga- sarjakuva osastoa laajemmaksi! Myös kauhu DVD:t olisivat kivoja."

"Enemmän nuorten uutuuskirjoja ja uudempia nuotteja."

"No enemmän vaan kaikenlaisia nuorten "tosielämään" sijoittuvaa kirjallisuutta ja elukkakirjoja, nuorille tarkoitettuja! Laajempi lehtivalikoima! (Aikakausilehti.)"

"Englanninkielistä nuorten kirjallisuutta."

"Eri kielisiä kirjoja, esim. Viro."

"Enemmän nuotteja ja laajempi cd- levy valikoima."

"Laajempi aikakausilehti valikoima nuorille aikuisille esim. Elle tms."

"Pokkareista uusia sarjoja ja puuttuvat numerot!"

"Mm. elämäkertoja (koulu työhön ei löytynyt oikein...)"

"Vieraskielistä nuortenkirjallisuutta, suht uusia "hömppäromaaneja"
☺"

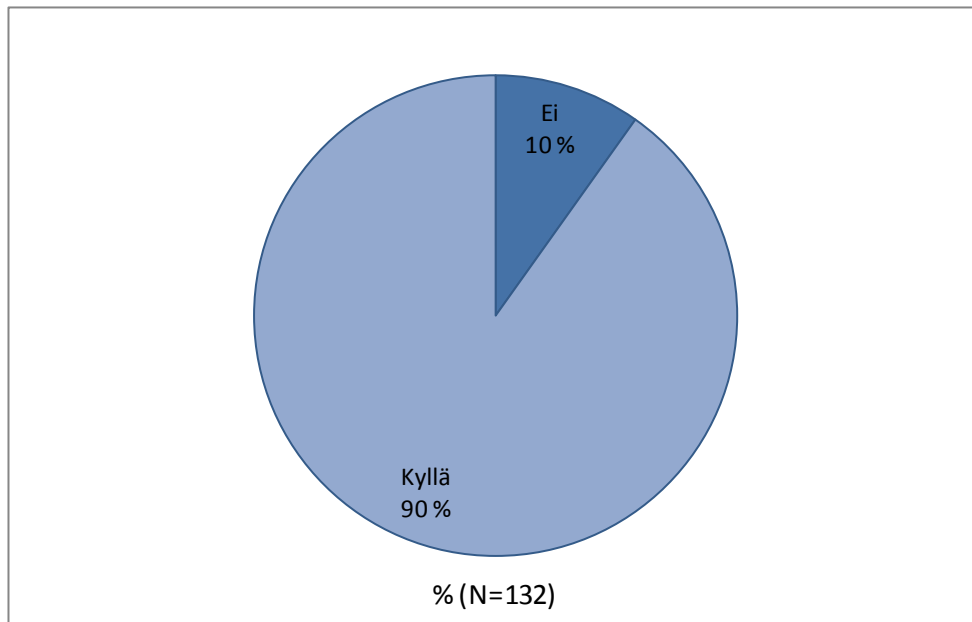
"Tositarinoita. Hieman traagisiakin."

Eniten toivottiin englanninkielistä kirjallisuutta, mutta yllätyksenä tuli toive vironkielisestä kirjallisuudesta. Lehtitoiveina toivottiin erilaisia tuning-lehtiä, Elle-lehteä ja sarjakuvia. Tositarinoiden ja elämäkertojen suosio yllätti, nuorilla näyttäisi olevan samaistumisen tarve omiin elämäkokemuksiinsa liittyen. Tuija Lehtinen kirjoitti artikkelissaan "Joka kirjaan tarttuu, ei koskaan huku" (1997, 386–387), kuinka vaikeaa on yhdistää kirjaa nuorisoon näinä sähköisen viestinnän aikana. Nuortenkirjoja ilmestyy vuosittain useita kymmeniä ja siltikin suurin osa niistä kirjoista löytää lukijansa. Lehtinen kertoo nuorten ongelmien olevan ikuisia, on siis helppo yhdistellä nuoria koskevia asioita ja luoda niistä nuortenromaani.

Musiikki on tärkeä osa nuoruutta ja sitä toivottiinkin lisää niin tietokirjoina, nuotteina ja cd-levyinä. Uusia cd- ja dvd-levyjä toivotaan ja hankitaan kirjastoon kirjaston resurssien mukaan. Muutama vastaus kertoi kirjastonkokoelman olevan jo tarpeeksi hyvä, eikä se kaivannut parannusta. "Ei mitään" ja "en tiedä" -vastauksia löytyi yllättävän paljon, se todennäköisemmin kertoo kirjastosta jo löytyvän kaiken tarpeellisen aineiston. Nuori ei ole tällöin kokenut kirjaston kokoelmassa mitään puutteita.

4.6 Opasteet ja aineistotietokanta Rutakon käytönopetus

Uudessa kirjastorakennuksessa on erilaiset opasteet kuin vanhassa kirjastossa. Kysymyksillä 12 ja 13 kysyttiin nuorilta, miltä uudet opasteet vaikuttavat ja miten opasteita voitaisiin parantaa.

Kuvio 9. Ovatko kirjaston opasteet selkeät?

Suurin osa nuorista (90 %) kokee kirjaston opasteet selkeiksi, vain 10 % nuorten mielestä ne eivät ole niin selkeitä. Avoimena kysymyksenä (Kysymys 13) kysyttiin opasteiden parannusehdotuksia. Yli puolet vastauksista oli "en tiedä" tai "en mitenkään" -tyyppisiä. Mukana oli kuitenkin ihan käyttökelpoisiakin vastauksia:

"Ne voisi laittaa sinne, josta ne huomaa tosi hyvin."

"Laittaisın opasteet jotenkin ylös että ne näkyisivät."

"Yhden voisi laittaa pääovelle."

"Ne voisivat olla isompia."

"En mitenkään, mutta ne voisivat näkyä kauemmas."

"Värikäs tekstit."

"Kirjoittamalla aiheet isoille kylteille."

"Aulassa iso ja selkeä kartta."

"Laittaisın ns. tieviitat."

Opasteet ovat kyselyn mukaan yleisesti ottaen hyvällä paikalla, osa vastaajista toivoi kylttejä näkyvämmälle paikalle. Aulaan tai kirjaston etuovelle toivottiin karttaa tai opastetta koko kirjastosta. Isompia opastekylttejä ja isommalla fontilla opastetextiä toivoi todella moni. Yksi vastaajista kirjoitti: "En oo nähny opasteita niin eiköhän auttaisi että näkisin."

Omaperäisiä vastauksia opasteiden parantamiseksi löytyi vastauksista jonkun veran:

"Niitä voisi olla useampia ja tietokoneella voisi näkyä haun jälkeen kirjan sijainti "kartalla" (!)"

"Ympäri kaupunkia."

"On ne kait ihan hyvällä paikalla, en vaan tajua niistä pätjän vertaa."

Huomion arvoinen toivomus oli hyllypäädyissä oleviin opasteisiin nuolia tai viittoja, kummalla puolella hyllyä kyseinen hyllyluokka sijaitsee. Tämä ei käytännössä ole aivan ongelmaton, jos hyllyluokka jatkuu toiselle puolelle hyllyä. Selkeyttä toivottiin myös eri kirjallisuuslajeille ja niiden sijainnille.

"Olisi selkeästi jokaiselle kirjatyypille oma puoli."

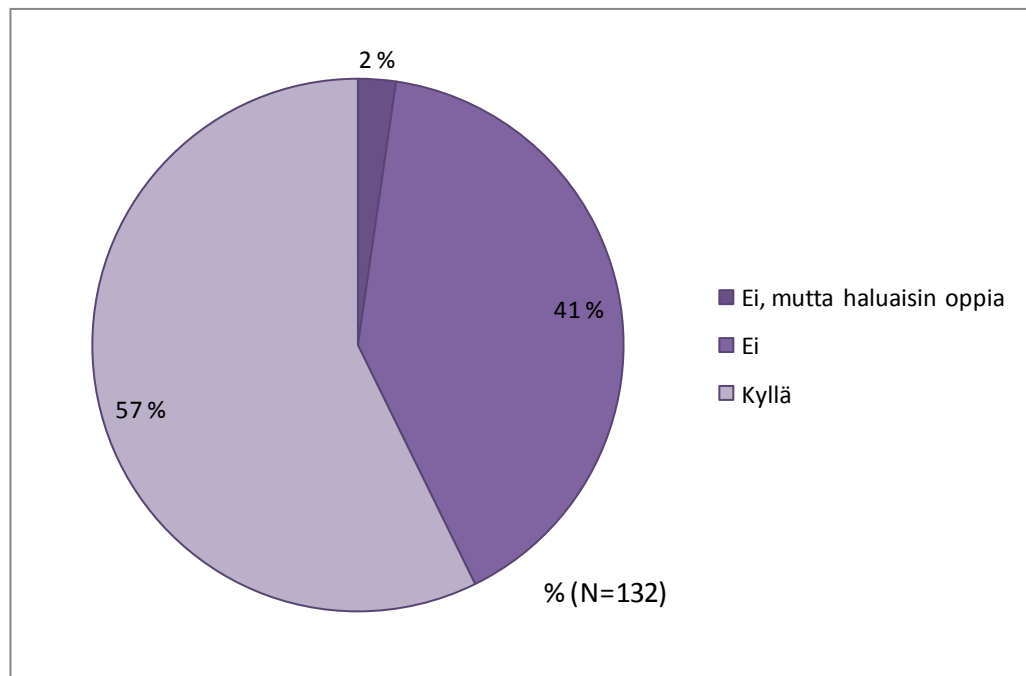
"Voisi olla isot kyltit missä on kaunokirjallisuutta, missä tietokirjallisuutta jne."

"Ylös laitettaisiin selkeät kyltit esim. NUORET jne."

"Hyllyjen päädyissä oleviin opasteisiin nuolet kummalla puolella ko. aihepiiri on!"

"Ne voisivat olla monessa paikassa. Esim. hyllyjen molemmissa päissä."

Yleisten kirjastojen ja koulujen yhteistyöhön kuuluu oman kaupungin- tai kunnan kirjaston kirjastonkäytönopetus. Kirjastonkäytön opetus sisältää myös aineistotietokannan käytön opettelua sekä tiedonhakuja. Kysymyksellä 14 haluttiin selvittää, kuinka monelle kyselyyn vastanneista nuorista on opetettua aineistotietokannan käyttöä.

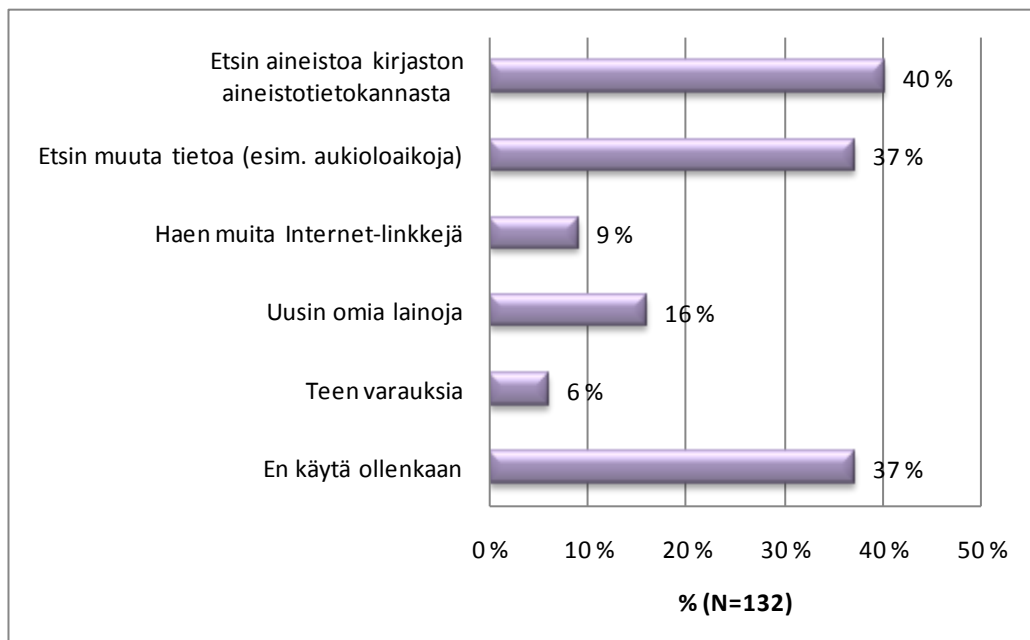

Kuvio 10. Onko sinulle opetettu aineistotietokanta Rutakon käyttöä?

Yllä oleva kaaviokuva osoittaa, että reilusti yli puolelle (57 %) kyselyyn vastanneista nuorista on opetettu kirjaston aineistotietokanta Rutakon käyttöä, 41 % nuorista ei ole opetettu Rutakon käyttöä. 2 % nuorista kokee, että he haluaisivat oppia aineistotietokanta Rutakon käytön. Vastauksista tulisi sulkea lukion osuus pois, koska kirjasto ei tee yhteistyötä kirjastonkäytön opetuksessa lukion kanssa. Lukiolle on kyllä tarjottu mahdollisuutta kirjastonkäytönopetukseen muutama vuosi sitten, mutta tiukan opiskelutahdin vuoksi se ei ole onnistunut lukion puolesta.

4.7 Kiuruveden kaupungin kirjaston kotisivujen käyttö

Kirjaston kotisivujen käytettävyys on kytköksissä tilastollisiin kirjastokäynteihin. Eifysiset kirjastokäynnit tilastoidaan kirjaston toimintakertomukseen erikseen. Kysymyksellä 15 tutkittiin nuorten käyntejä kirjaston kotisivuilla ja mihin tarkoitukseen nuoret käyttävät sivuja.

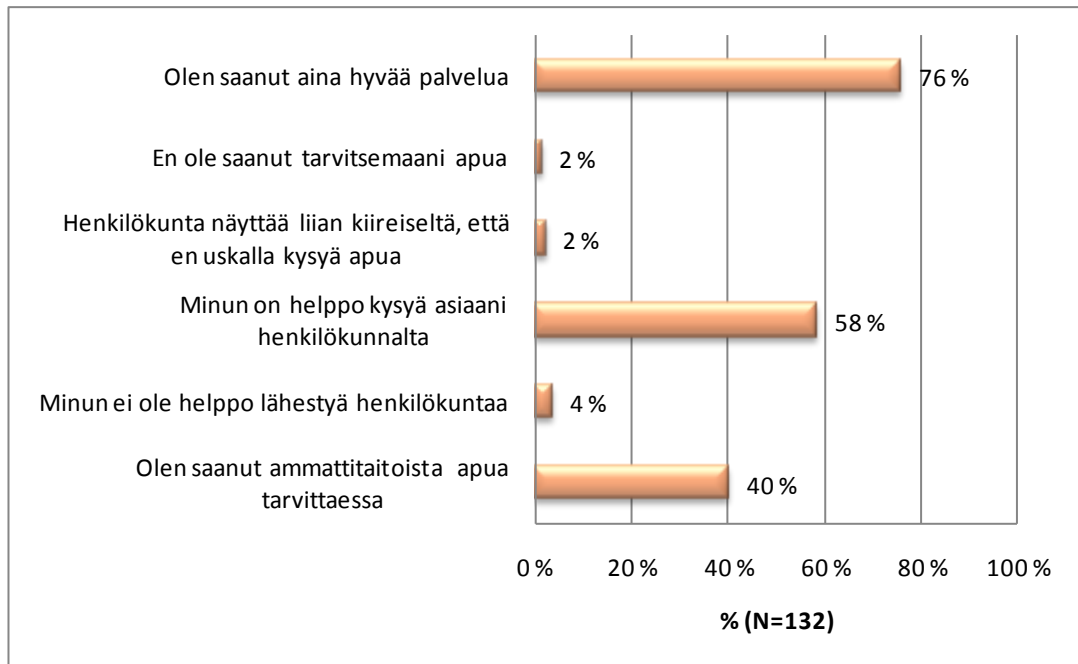
Kuvio 11. Mihin tarkoitukseen kirjaston kotisivuja käytetään?

Kirjaston kotisivujen kautta pääsee Rutakko -aineistotietokantaa, jota 40 % nuorista käyttää aineistoa etsiessään. Nuoret käyttävät kirjaston kotisivuja etsiessään kirjaston aukioloaikoja, näyttelyitä ym. 37 % tai etsivät muita hyödyllisiä kirjaston tarjoamia Internet-linkkejä 9 %. Tutkimuksen mukaan vähäistä on omien lainojen uusinta 16 % tai aineiston varaaminen 6 % Rutakon kautta. 37 % nuorista myöntää, että eivät käytä ollenkaan kirjaston kotisivuja.

Yleiset kirjastot ovat siirtymässä hyödyntämään sosiaalisen median mahdollisuuksia. Useat kirjastot ovat luoneet oman yhteisön esimerkiksi Facebookiin, joka on kätevä tapa ilmoittaa kirjaston tapahtumista ja yleisistä kirjaston asioista. Facebookin avulla saadaan kirjastot näkyväksi ja sen avulla voidaan nostaa kirjastojen imagoa myös nuorten keskuudessa. Kiuruveden kirjastolla on tarkoitus luoda oma yhteisö Facebook-sivustolle tulevaisuudessa.

4.8 Henkilökunnan palvelun taso ja lähestyttävyys

Kysymyksellä 16 tutkittiin, minkälaista palvelua nuoret kokevat saavansa kirjaston henkilökunnalta ja miten nuoret kokevat henkilökunnan lähestyttävyuden. Kysymyksellä on saatu selville, miten kirjaston henkilökunta suhtautuu nuoriin kirjaston asiakkaisiin.

Kuvio 12. Minkälaista palvelua saat kirjaston henkilökunnalta?

Nuoret kokevat kirjaston henkilökunnan palvelun tason hyväksi 76 % ja 40 % nuorista kokee saaneensa ammattitaitoista apua henkilökunnalta. Vain 2 % kyselyyn vastanneista nuorista kokee, että he eivät ole saaneet tarvitsemaansa apua kirjaston henkilökunnalta. Yleisesti ottaen nuoret kokevat henkilökunnan helposti lähestyttäväksi 58 %. Liian kiireiseksi kirjaston henkilökunnan kokee 2 % vastanneista ja 4 % nuorista kokee kirjaston henkilökunnan ei-lähestyttäväksi. Nuorten mielestä kirjaston henkilökunta on yleisesti ottaen ammattitaitoista ja helposti lähestyttävissä.

4.9 Tapahtuma toiveet ja palautetta kirjastolle

Toiseksi viimeisenä kysymyksenä kyselylomakkeessa oli: 17. Minkälaisia tapahtumia toivoisit kirjaston järjestävän? Kiuruveden kirjastossa on monipuolisesti erilaisia kirjanäyttelyitä, jotka vaihtuvat usein. Lasten- ja nuortenosastoilla näyttelyt vaihtuvat ainakin kerran kuukaudessa, mutta esimerkiksi kesänäyttely on esillä

koko kesän. Yllättävää olikin huomata avoimista vastauksista, että erilaisia kirjanäyttelyitä toivottiin vielä lisää. Teema ehdotuksia näille kirjanäyttelyille oli hauskoja näyttelyitä ja lapsille suunnattuja näyttelyitä. Mielestäni ihan käyttökelpoinen idea oli: " He voisivat tavallaan järjestää kirjanäyttelyitä, jossa he esittelisivät kirjoja". Mielikirja-päivänä kirjaston henkilökunta voisi laittaa esille omat lempikirjansa nuorten kirjallisuudesta.

Osa nuorista toivoi kirjastoon lisää kilpailuja. Kirjoitus- ja runokilpailuita toivottiin lisää sekä erilaisia lukukilpailuja, kuten " Enemmän kilpailuja esim. kuka lukee kesän aikana eniten yms." ja " Jotain lukutempauksia (palkitaan vuoden aikana eniten lukenut yms.)". Nuorten lukupiiriäkin toivottiin. Kirjailijavierailuita toivottiin lisää, mutta etenkin nuorten kirjailijoita haluttiin kirjastoon vierailemaan. Peli- ja LAN - iltoja nuoret toivoivat kirjastossa järjestettävän enemmän. LAN -iltojahan kirjasto onkin jo järjestänyt. Ystävänäpäivä askartelua toivottiin ja erilaisia teema viikkoja haluttiin kirjaston järjestävän. Jotkut nuorista toivoivat vain "Enemmän nuorille suunnattuja juttuja.", joidenkin mielestä puolestaan: " Ei siellä mitään tapahtumia tarvita! Parempi saada lukea rauhassa." tai "Monipuolista, nyt on liikaa kulttuurihössötystä.". Omaperäisiä tapahtumatoiveitakin vastauksista löytyi:

"Että kirjastolla kävisi esim. joitakin laulajia, näyttelijöitä, jotain muita nuorten tuntemia julkkiksia eikä aina vain joitain kuivakoita kirjailijoita, joita kukaan ei tunne =D"

"Nuorille jotain esim. yhden illan hauska pitoa. ja sitten vanhoille."

Tämän avoimen kysymyksen heikkoutena oli, että todella moni sekoitti kysymyksen koskemaan koko kulttuuritalon tapahtumia. Nuoret toivoivat paljon lisää konsertteja ja elokuvia, jotka eivät ole kirjaston järjestämiä. Kysymykseen olisi voinut lisätä huomautuksen, että kyseessä tarkoitettiin vain kirjaston järjestämät tapahtumat.

Viimeisenä kysymyksenä kyselylomakkeessa pyydettiin nuoria antamaan palautetta kirjastolle. Suurin osa palautteesta oli positiivista, jossa kiiteltiin tietokoneita, uutta kirjastorakennusta ja kirjastonhenkilökuntaa hyvästä palvelusta. Liitteeseen 3. olen koonnut mielestäni parhaimpia palautteita. Kaikki kirjaston nuorilta saamat palautteet lähetin sähköpostitse Tarja Kaikkoselle, joka tulosti ne kirjaston henkilökunnalle luettavaksi. Mielestäni oli tärkeää saada kirjaston henkilökunnan lukea kaikki kirjastoa koskeva palaute..

Kirjaston saamassa palautteessa oli asioita, joihin nuoret toivoivat saavansa parannusta. Osan mielestä tietokoneita ei vielä kukaan ole tarpeeksi, vaikka niitä on kirjastossa uuden kirjastorakennuksen myötä saatu enemmän asiakkaiden käyttöön sekä toivottiin enemmän oleskeluaikaa tietokoneilla. Palautteessa myös toivottiin kirjaston keskittyvän enemmän nuoriin, esimerkiksi toivottiin lisää nuorten kirjoja. Lisäkappaleita kirjasarjoihin ja uutuuskirjoihin toivottiin enemmän, palautteessa valiteltiin, että uusia kirjoja joutuu odottamaan turhauttavan kauan. Samoja eläinkirjoja, joita on aikuisten osastolla, toivottiin saatavaksi myös lasten- ja nuorten osastolle. cd:tä, dvd:tä ja sarjakuvia toivottiin kirjaston kokoelmaan lisää, etenkin elokuvalajeista animea toivottiin.

Kirjaston henkilökunta sai negatiivista palautetta vain siitä, kun asiakas joutuu taavaamaan henkilökunnalle manga-sarjojen nimiä. Japanilaiset nimet ovat muutenkin vaikeita kirjoittaa, joten mielestäni asiakas ei voi olettaa kirjaston henkilökunnan olevan japanin kielen taitoista. Kirjaston tiloihin toivottiin enemmän tuolia ja sohvia, toisaalta palautteessa mainittiin kirjaston tämän hetkisten tuolien olevan epämukavia. Opasteetkin kirjoittivat nuorissa antamaan niistä enemmän palautetta: "Terve, monipuolistakaa ja opasteet sellaisiksi hauskoiksi ja näkyville." ja "Muu-ten uusi kirjastorakennus & tilat on ok, mutta ne hyllyjen päädyssä olevat opasteet tuottavat hämmennystä, pitää kiertää aina hyllyn toiselle puolelle, kun ei tiedä kummalla puolen kyseisellä kirjaimella alkavat/tietty aihepiiri on...". Nuoret toivoivat toista lainausautomaattia tai toista palvelutiskiä, että ei tarvitsisi jonottaa niin paljon, kun lainaa kirjoja.

Kirjaston aukioloaikoihin toivottiin pidennystä. Esimerkiksi kirjaston tulisi olla auki myös viikonloppuisin iltaseitsemään asti sekä toivottiin, että kirjasto aukeaisi aamulla aikaisemmin. Kirjaston toivottiin myös mainostavan mahdollisuutta varata aineistoa internetin kautta. Koko kulttuuritaloa koskevaa palautettakin nuoret antoivat: " Kiurusalin flyygeli vapaampaan käyttöön." ja " Iltalypsyllä hirmu kallista.". Iltalypsy on kulttuuritalossa sijaitseva kahvila/ravintola.

5 TUTKIMUSTULOSTEN TARKASTELUA JA VERTAILUA

5.1 Kyselytulosten yhteenveto

Tutkimukseni mukaan nuoret käyvät Kiuruveden kaupunginkirjastossa kiitettävästi. Mielestäni on hienoa huomata, että kirjaston ei-käyttäjiä ei tutkimuksessa löytynyt ollenkaan. Sukupuolia vertailtaessa ei ole yllättävää, että tytöt käyvät kirjastossa useammin kuin pojat. Uuden kirjastorakennuksen rakentaminen Kiuruvedelle on lisännyt todella merkittävästi nuorten kirjastokäyntejä. Nuoret kokevat nykyisen kirjaston viihtyisäksi ja tilavaksi. Melkein kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että lasten- ja nuortenosasto on viihtyisä, eikä se tarvitsisi mitään muutoksia. Joillekin nuorille viihtyvyyttä parantaisi olohuone-tyyppinen osasto, jossa voisi oleilla sohvilla. Nuorilla on säilynyt ajatus kirjastosta kirjalainaamona ja tätä palvelua käytetään eniten kirjastossa. Toiseksi suosituimmaksi nousi nykyaikaisempi kirjastopalvelu mahdollisuus nettisurffailuun. Mielestäni oli yllättävää, kuinka usein nuoret tulevat kirjastoon vain oleskelemaan. Tutkimuksesta voitaisiin tiivistää kirjaston olevan nuorten mielestä kirjalainaamo ja ajantappopaikka.

Eniten kirjastossa lainataan kirjoja, joista etenkin sarjakuvat sekä kauno- ja tietokirjallisuus ovat suosituimpia. Yhtä suuri käytettävyys on aikakauslehdillä, elokuvilla ja musiikilla. Sanomalehdet, kielikurssit, äänikirjat ja Cd-rom-levyt eivät ole nuorten suosimaa aineistoa. Nuoret etsivät mieluiten aineistonsa itse hyllystä tai katselevat sieltä täältä. Noin puolet kiuruvetisistä nuorista kysyy tarvittaessa apua kirjaston henkilökunnalta. Aineiston löytyvyys on yleensä nuorille helppoa, mutta tarvittaessa kysytään apua henkilökunnalta. Aineistotietokannan käyttö näyttäisi olevan kohtalaista. Joissakin tapauksissa nuoret osaavat käyttää aineistotietokan-

taa, mutta eivät löydä aineistoa sitten hyllystä. Aineistotoiveina kirjastoon nuorilla oli kiteytetysti: manga -sarjakuvia, nuotteja, elokuvia, cd-levyjä, eläin-, tieto-, fantasia-, kauhu- ja sci-fikirjallisuutta sekä tosi elämään perustuvia kirjoja.

Melkein kaikki nuorista kokevat kirjaston opasteet selkeiksi. Parannusehdotuksina kuitenkin oli, että ne olisivat näkyvämmällä paikalla ja isommalla tekstillä kirjoitettuna. Hyllyjen päädyissä oleviin opasteisiin toivottiin lisää selkeyttä. Yli puolelle kiuruvetisistä nuorista on opetettu aineistotietokannan käyttöä ja vain pari prosenttia halusi opetella sen käyttämistä. Kirjaston kotisivuja käytetään pääasiassa, kun etsitään aineistoa aineistotietokannasta ja muuta tietoa kuten aukioloaikoja yms. Noin kolmasosa nuorista ei käytä ollenkaan kirjaston kotisivuja. Kirjaston henkilökunnan palvelun taso koetaan hyväksi ja nuoret kokevat henkilökunnan helposti lähestyttäväksi. Kirjaston toivottiin tapahtumiksi järjestävän enemmän näyttelyitä, kilpailuja, lukupiiriä, kirjailijavierailuja, peli-iltoja ja askartelupäiviä. Kiuruveden kirjaston saama yleinen palaute nuorilta oli todella positiivista. Parannettavaa kuitenkin toivottiin tietokoneisiin, kirjojen kappalemääriin, uudempia cd- ja dvd-levyjä, enemmän sohvia ja tuoleja, selkeämpiä opasteita, toista lainausautomaattia sekä pidempiä aukioloaikoja.

5.2 Tulosten vertailua aikaisempiin tutkimuksiin

Tutkimukseni tulokset nuorten kirjastossa käyntien määristä osuvat lähinnä Hakalan saamiin tuloksiin. Yli puolet nuorista käy kirjastossa useammin kuin kerran kuukaudessa. Tähän syynä voi olla, että kaupungilla ei ole tarjota nuorille muuta ajantappopaikkaa kuin kirjasto. Kiuruvedellä kirjastokäyntien määrä kirjaston teettämän asiakaskyselyn ja oman tutkimukseni mukaan laman vaikutus näkyy lisänneen kirjastossa käyntien määrää Kiuruvedellä. Kaikki tutkimukset ovat yhteneviä siitä, että tytöt/naiset käyvät kirjastossa useammin vastakkaiseen sukupuoleen verrattuna. Helena Helve käsittelee artikkelissaan "Nuorten vapaa-aika, luottamus ja sosiaalinen pääoma" (2009, 264) nuorten kirjastossa käyntiä. Artikkelin mukaan

maaseudun nuoret käyvät ahkerammin kirjastossa kuin kaupunkilaisnuoret. Helve päättelee kirjaston olevan maaseudulla se paikka, jossa nähdään ystäviä ja käytetään internetiä. Kaikkien neljän tutkimuksen mukaan kirjastoon tullaan eniten lainaamaan kirjoja tai lukemaan lehtiä ja kirjoja. Seuraavaksi suosituinta on surffailla internetissä. Laakkonen oli myös tutkinut nuorten mielipiteitä kirjaston tilojen viihtyvyydestä. Tulokset ovat samansuuntaisia kuin omassa tutkimuksessani eli kirjaston tilat ovat viihtyisät. Laakkosen tutkimuksesta nousee ilmi sama nuorten toive omasta tilasta kuin omassa tutkimuksessani.

Kiuruvetisten nuorten aineistotoiveet käyvät yksiin vaasalaisten nuorten kanssa. Kirjastoihin toivotaan eniten kauhua, fantasiaa ja sarjakuvia. Hakalan, Laakkosen ja omassa tutkimuksessani nuoret toivovat jatkuvasti uusia elokuvia ja uudempaa musiikkia kirjastoihin. Tutkimuksessani käy ilmi, että nuoret eivät lainaa vieraskielistä kirjallisuutta ja äänikirjoja, samansuuntaisia tuloksia sai Laakkonen tutkimuksessaan. Aikakausilehtien käytettävyys on yhtä suosittua nuorten keskuudessa niin Vaasassa kuin Kiuruvedelläkin, tuloksia vertaillen kiuruvetiset nuoret lukevat vähemmän sanomalehtiä kirjastossa kuin vaasalaiset nuoret.

Hakalan tutkimukseen verraten kirjastonkäytön opetusta oli toivottu enemmän kuin omassa tutkimuksessani. 1990-luvun alussa ei kirjaston ja koulun yhteistyö ole ollut vielä niin tiivistä kuin se on nykyään. Kiuruveden kirjaston teettämässä asiakaskyselyssä toive kirjaston aukioloaikojen pidentämisestä on samansuuntaista kuin omassa tutkimuksessanikin. Hakalan tutkimuksessa myös nuoret toivoivat kirjaston olevan pidempään auki niin aamusta kuin illastakin. Yleisesti ottaen tutkimuksissa selviää, että kirjastoissa on ammattitaitoista ja helposti lähestyttävää henkilökuntaa. Kiuruvedellä nuoret ovat tyytyväisempiä henkilökunnan tavoitettavuuteen ja lähestyttävyyteen kuin kirjaston kaikkien asiakkaiden mielipiteen mukaan. Molemmissa Kiuruvedellä tehdyissä kyselyissä kirjaston henkilökunnan ammattitaidon arvioitiin olevan enimmäkseen hyvä tai kiitettävä. Aineiston löytyvyys Kiuruveden kirjastossa on hyvä. Yli puolet nuorista ja kolme neljännes osaa asiakaskyselyyn vastanneista kertoi tarvitsevat harvoin apua henkilökunnalta aineiston löytyvyyden suhteen.

6 KEHITYSEHDOTUKSIA JA POHDINTAA

6.1 Palveluiden ja kokoelman kehittäminen

Nuoret ovat tyytyväisiä ajantasaiseen kirjaston kokoelmaan. Nuoret mieluiten katsovat uusia elokuvia ja kuuntelevat uutta musiikkia. Tietysti kirjastossa tulee olla klassikoita, kuten Anna-Leena Härkösen Häräntappoose-elokuva. Liian vanhentunut ja huonokuntoinen aineisto ei innosta nuoria lainaamaan sitä. Nuoria näytti myös harmittavan se, että uutuuksia joutuu odottamaan liian kauan. Yleensä kirjasto saa tietyn määrän aineistoa ja jo lainauskuntoon (luetteloiminen, muovitus yms.) aineiston saaminen vie tietyn aikansa, puhumattakaan pitkistä varausjonoista. Osa kirjastoistahan on ratkaissut ongelman ottamalla niin sanotut pika-lainat käyttöön eli kirjalla on kahden viikon laina-aika ja sitä ei voi varata. Manga tulee pysymään nuorten suosimana aineistona. Valitettavaa tosiaan on se, että ne eivät ole kirjastokäytössä kestäviä ja sarjoista puuttuu osia välistä. Tulisiko nuorille kertoa, että kustantajat eivät välttämättä enää tee aineistosta uusintapainoksia, joten kirjaston on mahdotonta täydentää puuttuvia osia?

Kirjaston palveluiden kehittäminen nuorille sopivammaksi on todella laaja-alainen osa-alue, että sitä pystyisi kehittämään niin monella tapaa kuin vain kirjaston resurssit antavat myöten. Kirjaston tiedottaminen ja henkilökunnan neuvonnan parempi mainostaminen ovat asioita, joita kirjaston tulisi kehittää. Sosiaalisen median hyödyntäminen kirjaston tiedottamisessa on tämän päivän kehityssuunta. Kirjaston tulisi mainostaa paremmin myös henkilökohtaisen asiakasneuvonnan mahdollisuutta esimerkiksi aineistotietokannan opetusta. Henkilökohtaista asiakasneuvontaa tulisi mainostaa niin sosiaalisessa mediassa kuin kirjaston fyysisissä tiloissa.

Näin kirjasto pystyisi paremmin mainostamaan muita kirjaston tarjoamia palveluita, kuten mahdollisuutta käyttää Aleksi-artikkeliviitetietokantaa kirjastonkäytön ope- tuksen yhteydessä. Nuorten kehitysehdotuksissa nousi esille, että kirjastossa voisi olla esillä lasten- ja nuorten taideteoksia. Kirjasto voisi esimerkiksi tehdä yhteistyö- tä yläasteen kuvaamataidon opettajan kanssa ja pyytää nuoria tekemään esille laitettavaa taidetta kirjastolle. Internet on nykypäivänä täynnä kuvaa ja ääntä. Eräs nuori toivoikin musiikkikonetta kuulokkeilla, joten kehitysehdotuksena olisi joko tiskin alta lainattavat kuulokkeet tai tietokonetta, jossa on kuulokkeet. En sitten tiedä, kuinka ne kuulokkeet saataisiin pysymään tietokoneessa kiinni pysyvästi, että niitä ei varastettaisi.

Nuorten antamassa palautteessa tuli esille, että aineiston Internetin kautta varaa- mista voitaisiin mainostaa paremmin. Kehitysehdotuksina olisikin, että kirjaston Facebook-yhteisössä voitaisiin mainostaa lainojen uusimista ja aineiston varaa- mista. Usein yleisissä kirjastoissa myös näkee tietokoneen vieressä tai seinällä ohjeistusta näiden toimintojen tekemiseen. Kirjaston kotisivuilla voitaisiin myös mainostaa enemmän hankintatoiveiden esittämisen mahdollisuutta kirjaston ko- tisivujen kautta. Kirjoitin jo aikaisemmin kirjaston uusista työmuodoista. Sosiaali- sen median yhteisöllisyyttä voitaisiin hyödyntää lukupiirissä. Suljettu lukupiiri, jo- hon pääsee omistamalla kyseisen kirjaston kirjastokortin, saisi ujoimmankin nuo- ren kirjoittamaan ajatuksiaan luetusta kirjasta. Fyysinen läsnäolon pakko näin ollen poistuisi ja tämä voisi innostaa myös syrjäkylillä asuvia nuoria osallistumaan luku- piiriin. Nuorten Raati verkkokeskusteluna tai keskustelupalstana voisi olla yksi ke- hitysehdotuksista. Näin hyödynnettäisiin samoja sosiaalisen median etuja kuin lukupiirissäkin.

Nuoret tulevat kirjastoon tappamaan aikaa, joten mielestäni kirjasto voisi tarjota nuorille mielekäästä tekemistä. Parhaimmillaan se myös voisi kehittää nuorten ky- kyjä. Erilaiset kilpailut ovat nuorten suosimia kirjastopalveluita. Yleisimpiä kilpailuja ovat luku- ja kirjoituskilpailut ja kirjoituskilpailuista vielä runokirjoituskilpailuun osal- listutaan kaikkein eniten. Voitaisiko runokirjoituskilpailua kehittää nuorille suun- natummaksi? Esimerkiksi kirjastossa olisi esillä kuva, josta nuori voisi kirjoittaa

runon tai kirjastossa olisi esillä runo, josta tulisi piirtää kuva mitä se tuo mieleen. Esillä oleva runo voisi liittyä sillä hetkellä ajankohtaiseen runoilijaan tai runoilijan tuotokseen. Miksi eivät molemmat kilpailuvaihtoehdot olisi yhtä aikaa esillä, jotta kenellekään ei tulisi sellainen tunne, että koska en osaa piirtää en myös osallistu. Nuoret lukevat paljon sarjakuvia, mikä kävi ilmi tutkimustuloksissa. Erilaisia sarjakuvakilpailuja kirjasto voisi myös tarjota nuorille. Esimerkiksi sarjakuvan piirtämiskilpailu voisi olla yksi vaihtoehto, joista sitten parhaat sarjakuvat laitettaisiin kirjastossa esille. Sarjakuvatietokilpailu voisi esimerkiksi olla, että pitäisi tietää, mistä sarjakuvasta on kyse pelkästään sarjakuvaruutujen perusteella. Toisaalta tämä osittain rikkoo tekijänoikeuksia. Kirjasto voisikin myöhemmin selkeästi laittaa esille oikeat vastaukset.

Kirjastoa kutsutaan usein "sivistyksen kehdoksi", eikä tämä mielikuva tulevaisuudessa tule muuttumaan eikä pitäisikään. Kirjasto kuitenkin taistelee paikastaan yhteiskunnassa vapaa-ajan viettopaikkana. Nuoret selkeästi kaipaavat kirjastoon uutta tekemistä ja omaa tilaa. Säilyttääkseen tulevaisuudessa asiakaskuntansa, kirjaston tulisi tarjota uusia palveluita, ehkäpä jopa extreme-kokemuksia nuorille asiakkailleen.

6.2 Lopuksi

Nuorten kirjastotyö on haastavaa, mutta palkitsevaa. Palkitsevaa on se, kun näkee nuoren tulevan yhä uudestaan ja uudestaan kirjastoon. Kirjasto on myös päässyt tavoitteeseensa eli nuori tietää saavansa kirjastosta vastauksia ja nuori pitää kirjastoa yhtenä parhaista tiedonhakupaikoista. Omasta mielestäni onnistuin tutkimusprosessissa hyvin. Tutkimuksessani käy ilmi, mitkä asiat Kiuruveden kaupunginkirjastossa on jo hyvin ja mitä osa-alueita pitäisi parantaa. Yritin etsiä kehitysehdotuksiin mahdollisimman hyvin käytännössä sovellettavia työmuotoja. Osa kehitysehdotuksista vaatii kirjastolta rohkeutta hyödyntää sosiaalisen median mah-

dollisuuksia paremmin, ensimmäinen askel Kiuruveden kaupunginkirjastolla on liittyä Facebook-yhteisöön.

Opinnäytetyöni itse prosessina on ollut haastavaa. Suurin ja helpottavin asia oli se, että sain kyselylomakkeet heti samana päivänä täytettyinä. Sen jälkeen kaikki muu on ollut itsestäni kiinni, varsinaisessa kirjoittamisprosessissa on ollut hyviä päiviä, jolloin kirjoittaminen on luonnistunut hyvin ja sitten on ollut niitä huonoja päiviä. Työstin opinnäytetyöni kesäaikana, jolloin opinnäytetyöohjaani oli lomalla. Tämä on luonut työhöni sen, että en ehkä ole nähnyt kaikkia asioita niin monelta kannalta kuin olisin voinut. Jossakin välistä olen huomannut, että olen omalle kirjoittamalleni tekstille niin sanotusti "sokea" ja näinä "sokeina" hetkinä olisin tarvinnut eniten opinnäytetyöni ohjaajalta opastusta. Toisaalta opinnäytetyöni työstäminen kesäaikaan on ollut oma valintani. Suurin vaikuttava asia opinnäytetyöni lopputulokseen on se, että tein tutkimukseni yksin enkä parin kanssa. Toisaalta uskon, että onnistuin parhaiten tässä tutkimuksessa tekemällä sen yksin. En sitten tiedä, kuinka paljon tekstissäni on vaikuttanut se asia, että kyseessä on kotikaupunkini kirjasto. Olen kuitenkin yrittänyt ottaa kirjastoammattilaisen näkökannan työssäni.

LÄHTEET

- Alameri-Sajama, R. 2007. Tervetuloa sitten aikuisina! Teoksessa: R. Alameri-Sajama (toim.) Nuortenkirjastotyön käsikirja. Helsinki: BTJ Finland.
- Dahl, R. 2007. Peleillä pojat kirjastoon. Kirjastolehti (1), 20.
- Fernandez-Villavicencio, N. G. 2010. Helping students become literate in a digital, networking-based society: A literature review and discussion. *The international Informaiton & Library Review* (42), 125.
- Forsten, M. 2007a. Game Point. Teoksessa: R. Alameri-Sajama (toim.) Nuortenkirjastotyön käsikirja. Helsinki: BTJ Finland, 78.
- Forsten, M. 2007b. Pelit ja pelaaminen kirjastossa. Teoksessa: R. Alameri-Sajama (toim.) Nuortenkirjastotyön käsikirja. Helsinki: BTJ Finland, 53-68.
- Grönroos, M. 2003. Johdatus tilastotieteeseen: Kuvailu, mallit ja päättely. Helsinki: Finn Lectura.
- Hakala, M. 1993. "En kävis vaikka nurkalle tulis": Alajärven 14-vuotiaat kirjaston käyttäjinä ja ei-käyttäjinä. Tampereen yliopisto. Kirjastotieteen ja informatiikan laitos. Pro gradu -tutkielma. Julkaisematon.
- Heinonen, A. 2009. Kirjaston välineet tarjota mediakasvatusta kouluille: Vinkkaus ja tiedonhaku. Teoksessa: S. Verho (toim.) Mediakasvatus kirjastossa. Helsinki: BTJ Finland, 138-139.
- Helve, H. 2009. Nuorten vapaa-aika, luottamus ja sosiaalinen pääoma. Teoksessa: M. Liikkanen (toim.) Suomalainen vapaa-aika: arjen ilot ja valinnat. Helsinki : Gaudeamus Helsinki University Press, 264.
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Tammi.
- Hujanen, E. 2000. Nuoret lukevat sanomalehtiä aikaisempaa vähemmän. Kirjastolehti 92 (4), 10-11.
- Jäppinen, E & Nieminen, J. 2007. Kesämopo keulii: Mitä on MU-KI -vinkkaus?. Teoksessa R. Alameri-Sajama (toim.) Nuortenkirjastotyön käsikirja. Helsinki: BTJ Finland, 159.
- Kaikkonen, T. 2010a. Informaatikko. Kiuruveden kaupunginkirjasto. <xxx.xxx@xxx.fi> 7.7.2010. Tietoja Kiuruvedeltä. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Taina Blomberg. [Viitattu 12.7.2010].
- Kaikkonen, T. 2010b. Informaatikko. Kiuruveden kaupunginkirjasto. <xxx.xxx@xxx.fi> 28.5.2010. Tietoja. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Taina Blomberg. [Viitattu 29.6.2010].

Kaupungin esittely. 23.3.2010. Luomu-Suomen pääkaupunki... Kiuruvesi. Kiuruvesi: Kiuruveden kaupunki. [Ppt-esitys]. [Viitattu 2.7.2010]. Saatavana: http://www.kiuruvesi.fi/Suomeksi/Tietoa_Kiuruvedesta/Esittely.iw3

Klemola, R. 2007. Kirjastossa voi asioida kotoa käsin. Kiuruvesi-lehti 7.11.2007, 9.

Laakkonen, M. 2010. "Muutakin tekemistä kuin lainaamista": tutkimus kahdeksaluokkalaisten mielipiteistä Vaasan kaupunginkirjaston palveluista. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Saatavana: <https://publications.theseus.fi/browse-author-items?author=Laakkonen%2C+Marjo>

Lehtinen, T. 1997. "Joka kirjaan tarttuu, ei koskaan huku." Kirjastolehti 90 (12). 386-387.

Lovio, M. & Tiihonen, V. 2005. Kirjaston asiakaspalvelu. Helsinki: BTJ Kirjstopalvelu.

Myllymäki, O. 2008. Jämähtäminen vaanii kirjastoja. Ilkka 5.7.2008, 5.

Pihlaja, J. 2004. Kirjastonkäyttö. Vammala: Vammalan kirjapaino.

Sallmén, P. 2009. Mediakasvatusta vai mediasivistystä kirjastosta?. Teoksessa: S. Verho (toim.) Mediakasvatus kirjastossa. Helsinki: BTJ Finland, 9-26.

Siponen, M. Kirjastonjohtaja. Kiuruveden kaupunginkirjasto. <xxx.xxx@xxx.fi> 30.3.2010. Re: opinnäytetyöaihe. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Taina Blomberg. [Viitattu: 15.7.2010].

Sivupiiri.fi. "Ei päiväystä". [Verkkosivusto]. Kirjastot.fi. [Viitattu 13.7.2010]. Saatavana: <http://www.sivupiiri.fi/>

Stephens, M. 7.4.2009a. Enjoying the Community: The Beginnings of Virtual Common Spaces at Lisle Library District. [Blogimerkintä]. [Viitattu 13.7.2010]. Saatavana: <http://www.alatechsource.org/blog/2009/04/enjoying-the-community-the-beginnings-of-virtual-common-spaces-at-lisle-district-librar>

Stephens, M. 5.3.2009b. Exploring the Virtual Commons: Using Ning to Build a Community at Lafayette Public Library. [Blogimerkintä]. Viitattu 13.7.2010]. Saatavana: <http://www.alatechsource.org/blog/2009/03/exploring-the-virtual-commons-using-ning-to-build-a-community-at-lafayette-public-libra>

Verho, S. 2007. Läksy-Help. Kirjastolehti (1), 10.

Verho, S. 1.4. 2010. Kirjastotilastot 2009: käyttö laskee lamasta huolimatta. [Yleisöuutinen]. Suomen kirjastoseura: Kirjastolehti. [Viitattu 27.7.2010]. Saatavana: http://kirjastoseura.kaapeli.fi/etusivu/lehti/uutiset?modeyksiyksi&takaisin=etusivu/lehti/uutiset/&teksti_id=16053

Arkistoitamattomat lähteet

Asiakaskysely. 2009. Kiuruvesi: Kiuruveden kaupunginkirjasto.

Toimintakertomus. 2009. Kiuruvesi: Kiuruveden kaupunginkirjasto.

LIITE 1: Kysely nuorten kirjastonkäytöstä 2010

HYVÄ OPISKELIJA!

Opiskelen Seinäjoen ammattikorkeakoulussa kirjasto- ja tietopalvelualan tradenomiksi ja tämä kysely on osa opinnäytetyötäni.

Tämän kyselyn tavoitteena on arvioida koululaisten tyytyväisyyttä Kiuruveden kaupunginkirjaston lasten- ja nuortenosaston kokoelmaan ja palveluihin. Vastamalla kyselyyn voit vaikuttaa kirjaston kokoelman ja palveluiden kehittämiseen.

Kaikki vastaukset käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti.

Taina Blomberg

PERUSTIEDOT

1. Sukupuolesi? 1. Poika 2. Tyttö

2. Luokka _____

3. Kuinka usein käyt Kiuruveden kaupunginkirjastossa? Ympyröi sopivin vaihtoehto.

1. Useita kertoja viikossa
2. Kerran viikossa
3. Kaksi kertaa kuukaudessa
4. Kerran kuukaudessa
5. Muutamia kertoja vuodessa
6. Harvemmin
7. En käy kirjastossa

4. Oletko käynyt kirjastossa enemmän uuden kirjastorakennuksen valmistuttua?

- Kyllä
- En

5. Mitä Kiuruveden kaupunginkirjaston tarjoamia palveluita käytät?

Voit valita useita vaihtoehtoja.

- Lainaan tai palautan
- Luen lehtiä
- Opiskelen
- Etsin tietoa
- Käytän Internetiä
- Kuuntelen musiikkia
- Pelaan
- Vietän aikaani
- Käyn kirjaston tapahtumissa
- Muuta, mitä? _____

6. Ovatko lasten- ja nuortenosaston tilat viihtyisät?

- Kyllä
- Ei

7. Mikä tekisi mielestäsi kirjastossa lasten- ja nuortenosaston entistä viihtyisämmäksi?

KOKOELMA

8. Mitä aineistoa lainaat tai käytät Kiuruveden kaupunginkirjaston kokoelmasta?
Rasti sopivin vaihtoehto.

1=En ollenkaan 2=Vähän 3=Jonkin verran 4=Paljon

	1	2	3	4
Aikuisten kaunokirjallisuus				
Aikuisten tietokirjallisuus				
Lasten ja nuorten kaunokirjallisuus				
Lasten ja nuorten tietokirjallisuus				
Vieraskielinen kaunokirjallisuus				
Sarjakuvat				
Aikakauslehdet				
Sanomalehdet				
Kielikurssit				
Nuotit				
Äänikirjat				
CD:t, äänilevyt jne.				
CD-ROM-levyt				
Videot ja DVD:t				

9. Miten etsit aineistoa Kiuruveden kaupunginkirjastosta?

Voit valita useita vaihtoehtoja.

- Etsin itse hyllystä
- Katson palautushyllystä
- Katselen esillä olevia kirjoja (näyttelyt, uutuushylly)
- Haen kirjaston aineistotietokannasta (Rutakko)
- Teen hakuja muista tietokannoista (Aleksi)
Mistä? _____
- Kysyn henkilökunnalta
- Katselen ja etsin sieltä täältä

10. Kuinka hyvin löydät haluamasi aineiston?

Voit valita useita vaihtoehtoja.

- mutta
- Löydän helposti itse haluamaani aineistoa
 - Osaan etsiä aineistoa aineistotietokannasta (Rutakko), en löydä haluamaani aineistoa kirjaston hyllystä
 - Tarvitsen joskus apua kirjaston henkilökunnalta
 - Tarvitsisin kirjastonkäytön opetusta
 - En löydä haluamaani aineistoa

11. Millaista aineistoa toivoisit enemmän Kiuruveden kaupunginkirjastoon?

PALVELUT

12. Ovatko kirjaston opasteet selkeitä?

- Kyllä
- Ei

13. Miten parantaisit opasteiden sijaintia?

14. Onko sinulle opetettu kirjaston aineistotietokannan (Rutakko) käyttöä?

- Kyllä
- Ei

- Ei, mutta haluaisin oppia

15. Mihin käytät Kiuruveden kirjaston kotisivuja?

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Etsin aineistoa kirjaston aineistotietokannasta
- Etsin muuta tietoa (esim. aukioloaikoja, näyttelyitä)
- Haen muita Internet-linkkejä
- Uusin omia lainoja
- Teen varauksia
- En käytä ollenkaan

16. Minkälaista palvelua saat mielestäsi kirjaston henkilökunnalta?

Voit valita useita vaihtoehtoja.

- Olen saanut aina hyvää palvelua
- En ole saanut tarvitsemaani apua kirjaston henkilökunnalta
- Henkilökunta näyttää liian kiireiseltä, että en uskalla kysyä apua
- Minun on helppo kysyä asiaani henkilökunnalta
- Minun ei ole helppo lähestyä henkilökuntaa
- Olen saanut ammattitaitoista apua tarvittaessa

17. Minkälaisia tapahtumia toivoisit kirjaston järjestävän?

18. Anna palautetta kirjastolle, vapaa sana!

Kiitos!

LIITE 2: Huoltajan kyselylupa

ARVOISA HUOLTAJA!

Olen Taina Blomberg ja opiskelen Seinäjoen ammattikorkeakoulussa kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelmassa. Teen osana opinnäytetyötäni kyselyä Kiuruveden kaupunginkirjaston lasten- ja nuortenosaston kokoelmasta ja palveluista. Annetuilla vastauksilla Kiuruveden kaupunginkirjasto parantaa ja kehittää kokoelmaansa sekä palveluitaan. Kyselyä varten tarvitaan lupa huoltajalta, että lapsenne voi osallistua 17.5. pidettävään kyselyyn. Vastaukset käsitellään nimettöminä ja ehdottoman luottamuksellisesti.

- Kyllä, lapseni saa osallistua kyselyyn
- Ei, lapseni ei saa osallistua kyselyyn

Oppilaan nimi

Huoltajan allekirjoitus

LIITE 3: Nuorten palaute kirjastolle

Kysymys 18. Anna palautetta kirjastolle, vapaa sana!

"On mukava, että kirjasto on, koska silloin voi etsiä tarvittavat tiedot kirjoista. Kirjasto on mahtava paikka."

"Kirjastossa on hyvät tilat ja siellä saa aina tarvittaessa apua. Kiitos siitä kirjaston henkilökunnalle!"

"Hieno ja siisti. Enemmän penkkejä ja erityisesti sohvia."

"No, minusta uusi kirjasto on ihan huippu paikka, koska siellä voi viettää kamujen kaa vapaa aikaa, sekä etsiä tietoa muuten vaan että myös johonkin koulujuttuunki. Kahvilakin on ihan huippu, mutta tilaa voisi olla enemmänki. Tietokoneet on ykkösii, mut niitäkin sais olla enemmän. =D!"

"Teidän kirjastonne on tosi hyvä! Pidän erikoisesti siitä että internetti on käytössä. Kirjastosta löytää helposti etsimänsä ja apua tarvittaessa. Käyn varmasti siellä monta kertaa!"

"Moi! Hyvä paikka hengata kavereitten kanssa. Tilat on hyvät..."

"Kirjasto on siisti ja viihtyisä. Sinne on mukava mennä lainaamaan kirjoja tai mennä vain viettämään aikaa ystävien kanssa. Ennen kirjasto oli todella huono, mutta nyt ei parempaa voisi toivoa."

"Uusi kirjasto on erittäin hieno! Kirjoja/lehtiä on paljon ja sisällä on viihtyisää. Tietokoneet on hyvät. Henkilökunta osaa hyvin hommansa."

"Kirjasto on ollut hyvä, kun se on niin suuri. Mutta kirjasto voisi olla lauantaina klo 19.00 asti auki ja myös sunnuntaina, koska silloin olisi paljon aikaa käydä siellä. Lainausautomaatteja voisi olla kaksi kappaletta."

"Olet minun suosikki paikka, pidän sinusta."

"Kirjasto on hyvä ja viihtyisä, tosin nuorille saisi olla enemmän kirjoja, jotka oikeasti kiinnostavat heitä. Kirjastossa voisi olla toinenkin palvelutiski, ettei tarvitse jonottaa niin paljon."

"=) Kiva paikka, jossa saa olla rauhassa . Henkilökunta on iloista porukkaa =) Eipä ole valittamista. Kesän odotteluja! =)"

"Kiuruveden kirjasto on tilava, viihtyisä ja siisti!!! Henkilökunta on asiallista ja ystävällistä! Tarjonta on monipuolista, sekä tietokoneita/ internet käyttö mahdollisuuksia on sopivasti. Kiitos! =)"

LIITE 4: Ristiintaulukoinnit

Taulukko 7. Vertailu uuden kirjastorakennuksen vaikutuksesta kirjastokäynteihin.

			Sukupuoli		Total
			Poika	Tyttö	
Uusi kirjastorakennus on vaikuttanut kirjastokäynteihin	Kyllä	Lukumäärä	36	79	115
		Prosenttimäärä	81,8%	89,8%	
	Ei	Lukumäärä	8	9	17
		Prosenttimäärä	18,2%	10,2%	
Lukumäärä	Yhteensä	44	88	132	

Taulukko 8. Sukupuolten välinen vertailu kirjastopalveluiden käytöstä.

			Sukupuoli		Total
			Poika	Tyttö	
Mitä kirjastopalveluita käytetään	Lainaan tai palautan	Lukumäärä	29	82	111
		Prosenttimäärä	65,9%	93,2%	
	Luen lehtiä	Lukumäärä	17	33	50
		Prosenttimäärä	38,6%	37,5%	
	Opiskelen	Lukumäärä	2	17	19
		Prosenttimäärä	4,5%	19,3%	
	Etsin tietoa	Lukumäärä	9	38	47
		Prosenttimäärä	20,5%	43,2%	
	Käytän Internetiä	Lukumäärä	37	60	97
		Prosenttimäärä	84,1%	68,2%	
	Kuuntelen musiikkia	Lukumäärä	2	4	6
		Prosenttimäärä	4,5%	4,5%	
	Pelaan	Lukumäärä	9	4	13
		Prosenttimäärä	20,5%	4,5%	
	Vietän aikaani	Lukumäärä	24	51	75
		Prosenttimäärä	54,5%	58,0%	
	Käyn kirjaston tapahtumissa	Lukumäärä	5	20	25
		Prosenttimäärä	11,4%	22,7%	
	Muuta	Lukumäärä	1	4	5
		Prosenttimäärä	2,3%	4,5%	
Lukumäärä	Yhteensä	44	88	132	

Taulukko 9. Sukupuolten välinen vertailu aineiston etsimisestä kirjastossa.

			Sukupuoli		Total
			Poika	Tyttö	
Miten aineistoa etsitään	Etsin itse hyllystä	Lukumäärä	37	83	120
		Prosenttimäärä	84,1%	94,3%	
	Katson palautushyllystä	Lukumäärä	8	27	35
		Prosenttimäärä	18,2%	30,7%	
	Katselen esillä olevia kirjoja	Lukumäärä	10	25	35
		Prosenttimäärä	22,7%	28,4%	
	Haen kirjaston aineistotietokannasta	Lukumäärä	13	48	61
		Prosenttimäärä	29,5%	54,5%	
	Teen hakuja muista tietokannoista	Lukumäärä	1	2	3
		Prosenttimäärä	2,3%	2,3%	
	Kysyn henkilökunnalta	Lukumäärä	20	42	62
		Prosenttimäärä	45,5%	47,7%	
	Katselen ja etsin sieltä täältä	Lukumäärä	20	59	79
		Prosenttimäärä	45,5%	67,0%	
Lukumäärä	Yhteensä	44	88	132	

Taulukko 10. Sukupuolten välinen vertailu aineiston löytyvyydestä kirjastossa.

			Sukupuoli		Total
			Poika	Tyttö	
Kuinka hyvin aineistoa löydetään	Löydän helposti itse haluamaani aineistoa	Lukumäärä	34	67	101
		Prosenttimäärä	77,3%	76,1%	
	Osaan etsiä aineistoa aineistotietokannasta, mutta en löydä aineistoa hyllystä	Lukumäärä	9	18	27
		Prosenttimäärä	20,5%	20,5%	
	Tarvitsen joskus apua kirjaston henkilökunnalta	Lukumäärä	17	48	65
		Prosenttimäärä	38,6%	54,5%	
	Tarvitsen kirjaston käytön opetusta	Lukumäärä	1	1	2
		Prosenttimäärä	2,3%	1,1%	
	En löydä haluamaani aineistoa	Lukumäärä	1	0	1
		Prosenttimäärä	2,3%	,0%	
	Lukumäärä	Yhteensä	44	88	132